

”Hämmennys on askel kohti oivallusta”

Teatteri Nuoran ensiaskeleet ryhmänä

Esittävän taiteen
Koulutusohjelma
Teatteri-ilmaisun ohjaaja
Opinnäytetyö
22.4.2010

Suvi Eskola

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Esittävän taiteen koulutusohjelma		Suuntautumisvaihtoehto Teatteri-ilmaisun ohjaaja	
Tekijä Suvi Eskola			
Työn nimi "Hämmennys on askel kohti oivallusta" – Teatteri Nuoran ensiaskeleet ryhmänä			
Työn ohjaaja/ohjaajat Pia Houni & Tuuja Jänicke			
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 22.4.2010	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 50+4	
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyö purkaa auki Teatteri Nuoran alkutaipaleen ja tarkastelee ryhmän toimintaa. Kirjoittaja on yksi Teatteri Nuoran perustajajäsenistä. Aihe on lähtenyt kirjoittajan halusta tutkia oman ryhmän rakentumista, ryhmäprosesseja, haasteita ja tulevaisuutta. Työ esittelee teatteri-ilmaisun ohjaajista koostuvan ryhmän toimintaa.</p> <p>Teatteri Nuora on lahtelainen vapaa ammattiteatteriryhmä, joka koostuu teatteri-ilmaisun ohjaajista. Ryhmä on ollut koossa vuodesta 2007. Teatteri Nuoralla ei ole taiteellista johtajaa vaan päätökset tehdään demokraattisesti ryhmässä. Kirjoittaja haastatteli ryhmän muut jäsenet ja käytti materiaalia ryhmän oman äänen kuuluviin saamiseksi.</p> <p>Työssä käydään ensin läpi teatteriryhmien kehittymistä Suomessa sekä tarkastellaan teatteri-ilmaisun ohjaajan opinnoista alkunsa saaneita ryhmiä. Kirjoittaja avaa Teatteri Nuoran rakentumista ja toimintaa tähän päivään asti sekä purkaa auki ryhmän muotoutumista. Työ luo katsauksen myös Lahden tämän hetkiseen teatteritarjontaan. Ryhmän muotoutumista tarkastellessa kirjoittaja käyttää apuna Bruce Tuckmanin kehittämän ryhmänkehityskaaren mallinnosta sekä haastattelumateriaalia.</p> <p>Teatteri Nuoran kehityksessä on nähtävissä selviä yhtäläisyyksiä Tuckmanin nelivaiheisen mallinnoksen kanssa. Muotoutumis-, kuohunta-, normienluomis- sekä toteuttamisvaihe ovat läsnä myös Teatteri Nuoran ryhmäprosessissa. Pienessä, omaehtoisessa teatteriryhmässä on paljon haasteita, mutta myös paljon mahdollisuuksia. Työn on tarkoitus auttaa Teatteri Nuoran jäseniä hahmottamaan omaa toimintaansa. Samalla se tarjoaa muille mahdollisuuden kurkistaa teatteriryhmässä toimimisen reunaehtoihin.</p>			
Teos/Esitys/Produktio			
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus			
Avainsanat Teatteri Nuora, ryhmä, teatteriryhmän perustaminen, haastattelu			

Degree Programme in Performing arts		Specialisation Drama instructor
Author Suvi Eskola		
Title "Confusion is a Step Towards Comprehension" – First Steps of Theatre Nuora as a Group		
Tutor(s) Pia Houni & Tuuja Jänicke		
Type of Work Bachelor´s Thesis	Date 22.4.2010	Number of pages + appendices 50+4
<p>In this thesis the author unwraps the first steps of Theatre Nuora and observes how the group functions. The author is one of the founding members of the theatre group. The topic for this thesis has evolved from the author's wish to observe how the group works, the challenges of working in a group and what the future looks like. The thesis also introduces how a group consisted of theatre instructors works.</p> <p>Theatre Nuora is a free professional theatre working in Lahti. The group has been working since 2007. Theatre Nuora does not have a leader but all the decisions concerning the group are made democratically. The author interviewed all the members of the group in order to get the group's own voice heard.</p> <p>First, the thesis investigates the history and formation of the theatre group movement in Finland and examines the groups formed by theatre instructor students. The author analyses how Theatre Nuora was formed and how it has functioned and developed up to the present day. The thesis also views the current theatre scene in Lahti. When observing the forming of the group more closely, the author uses Bruce Tuckman's formula trajectory of a group as well as interviews as research methods.</p> <p>Some similarities between the four phase formula and the development of Nuora can be seen. Forming, storming, norming and performing periods are also present in the group process of Nuora. A small and spontaneous theatre group faces a lot of challenges but also a lot of possibilities. The purpose of this thesis is to help the members of Theatre Nuora to understand the movement inside the group. At the same time, it gives the readers the opportunity to see the basic rules of working in a theatre group.</p>		
Work / Performance / Project		
Place of Storage Aralis Library and Information Centre, Helsinki		
Keywords Theatre Nuora, group, founding a theatre group, interview		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	TAUSTAT	4
2.1	Ryhmäteatteriliikkeen ja vapaan teatterikentän synty	4
2.2	Teatteri-ilmaisun opinnoista alkunsa saaneet ryhmät	7
3	TEATTERIRYHMÄ NUORA	9
3.1	Ryhmän synty Lahteen	9
3.2	Teatteri-ilmaisun ohjaajina	12
3.3	Tuotannot ja toiminta	15
3.4	Rekisteröitynyt yhdistys, kiitos.	21
3.5	Lehdistön silmin	22
4	RYHMÄILMIÖITÄ	24
4.1	Minä itse! – muotoutumisvaihe	25
4.2	Minä ja muut – kuohuntavaihe	29
4.3	Me! –normienluomisvaihe	30
4.4	Me toimimme! – toteuttamisvaihe	31
4.5	Nuoran oma vaihe	37
5	TULEVAISUUS	40
5.1	Ulkoiset haasteet	41
5.2	Sisäiset haasteet	42
5.3	Viiden vuoden päästä	44
6	LOPUKSI	46
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

”Teatteri on yhteistyötä eri ihmisten kanssa, ryhmän kanssa”, ”Ryhmälähtöisyys on ensisijaisen tärkeää teatteriesitystä tehtäessä. Ilman sitä työskentely on hedelmätöntä.” Näin kirjoitin Minä, Suvi Eskola, joka vastasin Stadian esittävän taiteen koulutusohjelman pääsykoetehtäviin vuonna 2005. Ryhmä, teatteri ja ryhmälähtöisyys olivat minulle jo silloin tärkeitä asioita teatterin tekemisessä.

Yksi niistä tärkeistä syistä, ellei jopa tärkein, miksi teen teatteria. Ryhmässä toimiminen ja yhteisen päämäärän eteen ponnisteleminen ovat antaneet minulle pitkän harrastajateatteri polkuni varrella suuria yhteenkuuluvuuden ja onnistumisen tunteita. Me teimme sen, yhdessä! Mielestäni teatteri on aina ryhmätyötä tai ainakin sen pitäisi olla.

Oppia ryhmäprosesseihin ja todellisen ryhmälähtöisen teatterin tekemiseen sain teatteri-ilmaisun ohjaaja opinnoissani neljän vuoden ajan. Opintojeni kautta olen oppinut ymmärtämään paremmin monimuotoista teatterin tekemistä erilaisten työkalujen avulla, pääosin ryhmässä tietenkin.

Perustimme luokkatovereideni kanssa oman Teatteriryhmän Nuoran toisena opiskeluvuotenaamme. Ryhmämme on toiminut nyt melkein kolme vuotta. Olemme vapaa ammattiteatteriryhmä ja toimimme ilman julkisia avustuksia. Liityimme yhdistysrekisteriin keväällä 2009.

Näiden vuosien ja yhteisten produktioidemme kautta olen päässyt toteuttamaan ryhmälähtöistä ajattelutapaa sen puhtaimmassa muodossa. Meillä ei ole varsinaista johtajaa ja ryhmämme toiminta perustuu ryhmälähtöiseen ideologiaan. Haluamme kehittää ryhmämme toimintaa ja pyrkiä hyvin toimivaan sekä tuotteliaaseen teatteriyhteisöön. Oma ajatteluni teatterista ryhmätyönä ja oman teatteriryhmän kanssa toimiminen innostivat minut aiheeni äärelle.

Halusin opintojeni lopuksi päästä pohtimaan ryhmäilmiötä ja toimimistamme yksilöinä yhdessä ryhmässä. Miten ryhmämme on rakentunut? Mitä ryhmämme sisällä tapahtuu? Miten näemme tulevaisuutemme? Mikä on meidän ryhmämme ominaislaatu? Jäsentämään ryhmäprosessin kulkua käytän Bruce Tuckmanin 1966 luomaa mallinnosta ryhmän kehitysvaiheista. Siinä ryhmän kehitysvaiheet jaetaan neljään osaan: ryhmän muodostusvaihe, kuohuntavaihe, normienluomisvaihe ja toteuttamisvaihe. Havainnoin miten teatteri-ilmaisun ohjaajista koostettu ryhmä istuu tähän valmiiseen kaavioon vai istuuko? Lisäksi halusin pohtia teatteri-ilmaisun ohjaaja koulutusta suhteessa ryhmämme perustamiseen ja siinä toimimiseen. Minulle oli tärkeää saada Nuoran ääni esiin eikä pelkästään omani, yhden ryhmäläisen, ääni.

Haastattelin ryhmämme jäsenet, jotta saisin tietoa tutkimukseni tueksi. Ryhmässämme on paljon hiljaista tietoa, jota ei aina pysty sanallistamaan. Halusin päästä tähän hiljaiseen tietoon käsiksi, joten pyysin kaikkia ryhmän jäseniä vastaamaan sähköpostilla esitettyihin kysymyksiin koskien yhteistä ryhmäämme. Tavoitteenani hahmottaa kysymysten avulla ryhmämme perustamisen kulkua, yhteistä toimintaamme ja siihen liittyviä mahdollisuuksia ja haasteita. Ennen kuin sain vastaukset muilta takaisin, kysyin itseltäni samat kysymykset. Olen osa teatteriryhmäämme, joten en luonnollisesti pysty olemaan täysin objektiivinen pohtiessani ryhmämme koostumusta ja rakenteita. Mutta en koe objektiivisuuden olevan välttämätöntä tässä tapauksessa. Tutkin ryhmäämme oman näkökulmani kautta. Koska olen itse osa ryhmää, pääsen lähemmäksi ryhmämme rakenteita ja toimintatapoja. Olen tiedon lähteellä heti. Uskon myös, että tieto ryhmämme työskentelymalleista auttaa meitä jäsentämään omaa toimintaamme eri tavalla tulevaisuudessa.

Kysymykset lähetin 31.5.2009 sähköpostitse kaikille viidelle ryhmäni jäsenelle. Kesäkuun loppuun mennessä kaikki viisi olivat palauttaneet kyselylomakkeen takaisin täytettynä. Ensimmäisen kerran esitellessäni ryhmämme jäsenet mainitsen heidän koko

nimensä, jatkossa puhuttelen heitä pelkillä etunimillä sujuvan kerronnan mahdollistamiseksi.

Ensimmäisessä luvussa raotan ryhmäteatteriliikkeen ja teatteri-ilmaisun ohjaaja opinnoista alkunsa saaneiden ryhmien taivalta. Toisessa luvussa puran auki ryhmämme rakentumista, toimintaa ja koulutuksemme tuomaa roolia ryhmässämme. Kolmas luku käsittelee haastattelumateriaalin pohjalta jäsenneltyä tutkimusta ryhmämme muotoutumisesta ja ryhmäilmiöistä Tuckmanin mallinnosta hyväksi käyttäen. Neljäs luku hahmottele ryhmämme tulevaisuutta haasteiden näkökulmasta.

2 TAUSTAT

2.1 Ryhmäteatteriliikkeen ja vapaan teatterikentän synty

Halusimme perustaa ryhmän, joka tekee teatteria yhdessä ilman varsinaista johtajaa. Elämme kaksituhattalukua ja Suomessa on ollut jo monia teatteriryhmiä ennen meitä. Mielestäni on tärkeää tietää hieman historian valossa miten tähän on tultu ja mihin meidän ryhmämme sijoittuu tässä teatteriryhmien ketjussa.

Teatteriryhmien ja vapaiden ammattiteattereiden olemassaolo ei ole, kuten ehkä toisin luullaan, uusi ilmiö Suomen teatterikentällä. Päinvastoin, rakenteiden pysyvyyteen ja kiinteyteen perustuvat ”teatteritalot” ovat meidän teatterihistoriassa harvinaisia. Suomessa teatterin historia liittyy vahvasti kansallisen (suomenkielisen) kulttuurin nousuun ja itsenäistymiseen. Teatteri on ollut yhteisöä ylläpitävä ja tukeva voima, kansallisen itsetunnon ja sivistystason kohottaja. Käytännössä kunnat ja valtiot ovat toteuttaneet teatterin vakinaistamista yhteiskunnassa suurien teatteritalojen avulla ja tuoneet teatteria kaiken kansan ulottuville. Tätä agendaa toteutettiin 1950- 70-luvuilla, jolloin alue- ja kaupunginteatterien verkosto luotiin.¹

1960-luvun alussa muualta Euroopasta tuttu ryhmäteatteriliike saapui Suomeen, mutta varsinainen ryhmien perustamisryntäys alkoi vasta vuosikymmenen loppupuolella.

¹ For free - Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä 2002, 5

Ryhmäteatteri perustettiin 1967. Muutamaa vuotta myöhemmin 1970 alulle pantiin Hurja joukko (Penni teatteri), KOM ja Nukketeatteri Vihreä Omena Helsinkiin sekä AHAA- teatteri Tamperele.

Ryhmät syntyivät tarpeesta tehdä teatteria demokraattisin muodoin ja osallistua teatterin keinoin yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. 1970- ja 80- lukujen kuluessa teatterit vakiinnuttivat asemansa Suomen teatterikentällä² ja ne otettiin mukaan osaksi ammatillista kenttää ja valtion avun piiriin.³ Teatteri toimintaa haluttiin jäsentää, joten vuonna 1971 perustettiin teatterikeskus, johon ammattiryhmät liittyivät ja organisoivat omaa toimintaansa myös isomman kattojärjestön kautta.⁴

Ensimmäiset ryhmätyöproduktiot alkoivat teattereiden sisällä. Kaupunginteatterin sisällä koostettiin oma työryhmä, joka alkoi pohtia aihetta, usein jotain sosiaaliseen tilanteeseen liittyvää, yhdessä. Työtavat olivat varhaisia devising versioita. Kollektiivisesti koostamalla ja aineistoa keräämällä tuotettiin esityksiä. Teeman ympärillä yhdessä tekeminen käynnisti osittain ryhmäteattereiden perustamisbuumin. Ensimmäinen, joka otti käyttöönsä ryhmäteatteritermin oli joukko silloisia teatterikoulun opiskelijoita, jotka 1967 perustivat oman teatterin liikehuoneistoon Kallioon. Syitä omien ryhmien perustamiseen olivat, että kaikille ei ollut töitä kiinteissä teattereissa sekä halu uudistaa työtapoja ja toimia omilla ehdoillaan.⁴

1980-luvulla ryhmien lisääntyminen alkoi vähitellen ja myös feelancer- ajattelu yleistyi. 1980-luvulla syntyivät myös eri taiteenaloja yhdisteleviä ryhmiä kuten Homo \$ ja Jack Helen Brut. He tekivät visuaalista ja performanssipohjaista teatteria.⁵ Samoihin aikoihin myös tietoisuus naisten asemasta teatterissa heräsi. Naisennemistöisiä ryhmiä olivat Raivoisat ruusut (1988)⁶ sekä teatteri Venus (1983).⁷ Tänä aikana luotiin myös käsite sateenvarjoteatteri. Tarkoituksena oli hankkia tila ja luoda perusresurssit ryhmien ja eri kokoonpanojen vapaaseen käyttöön.⁸

² For free - Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä 2002, 6

³ Näyttämöllä - teatterihistoriaa Suomesta 2004, 162

⁴ Näyttämöllä - teatterihistoriaa Suomesta 2004, 160

⁵ For free - Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä 2002, 7

⁶ Näyttämöllä - teatterihistoriaa Suomesta 2004, 190

⁷ For free - Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä 2002, 7

⁸ For free - Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä 2002,7

1990-luvulla Suomen lävitse liikkui toinen teatteriryhmien perustamisaalto. Tänä aikana perustettiin helsinkiläiset Stella Polaris (1990), Q-teatteri (1991), porilainen Rakastajat teatteri (1991), lahtelainen Teatteri Vanha Juko (1995) ja tamperelainen Teatteri Telakka (1996). Erona ensimmäiseen aaltoon oli nykyisen kentän monimuotoisuus ja erikoistuminen. Teatteri- ja orkesterilaki astui voimaan 1993. Se takasi lakisääteisen rahoituksen lain piirissä oleville teattereille. Laki jätti kuitenkin ulkopuolelle suuren osan pienistä ryhmistä, joita alettiin kutsua nimellä lainsuojattomat. Lainsuojattomat tarkoittaa ryhmiä ja teattereita, jotka tulevat toimeen valtionharkinnan varaisella toiminta-avustuksella, jota haetaan vuosittain. Vielä ”suojattomampia” ovat ryhmät, jotka toimivat pelkästään erilaisten apurahojen turvin. Vuonna 2005 lainsuojattomia teatteri- ja tanssiryhmiä oli 60.⁹ Ryhmien määrä kasvaa edelleen.

Lainsuojattomilla on ollut tarve pitää yhtä. Vuodesta 2000 lainsuojattomien vuosittaista omaa festivaalia ovat pyörittäneet lahtelainen Teatteri Vanhan Juko sekä Rakastajat teatteri. Rakastajat on porilainen vapaa ammatillinen teatteriryhmä, joka aloitti toimintansa 1991. Ryhmä halusi tehdä ”rohkeaa, intensiivistä ja ajatuksia herättävää teatteria”. Ryhmää yhdistää hahmometodityöskentely, jota lähes kaikki ryhmäläiset ovat jossain määrin opiskelleet. Hahmometodi perustuu läsnäoloon ja tässä hetkessä olemiseen, jota ryhmä pyrkii toteuttamaan omassa toiminnassaan. Ryhmän ylläpitäminen ei aina ole helppoa, mutta yhteinen näkemys hahmometodista pitää ryhmää kasassa vaikeuksista huolimatta.¹⁰

2000-luvulla laitosteattereiden rinnalle on vakiintunut vapaa ammattiteatterikenttä, joka kattaa koko Suomen, vaikkakin rahoitusten osalta se on keskittynyt pääosin pääkaupunkiseudulle.¹¹ Vapaat ammattiteatterit ja yksittäiset jäsenet tekevät myös usein yhteistyötä laitosteattereiden kanssa.¹² Uusia ryhmiä ovat mm. näyttelijöiden perustama teatteri Siperia Tampereelle, helsinkiläiset, ohjaajien yhteenliittymä Teatteri Turmio, Kuriton Company sekä Ylioppilasteatterista jakautunut Helsingin Taiteellinen

⁹ Näytös vailla loppua, teatterin ja tanssin vuosi 2004, 151

¹⁰Näytös vailla loppua, teatterin ja tanssin vuosi 2004, Sampo Pyhtälän haastattelu, Angelika Meusel ja Kai Tanner, 143-150

¹¹ For free – Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä 2002, 8

¹² Näyttämöllä – teatterihistoriaa Suomesta 2004, 198

Teatteri.¹³ Kaikkien uusien ryhmien taival ei ole kuitenkaan kestänyt. 2004 kovan julkisuusrumban saattamana perustettu teatteri Akseli Ensemble lopetti toimintansa talousvaikeuksien takia 2008 ja sulautui KOM- teatteriin.¹⁴

Mielestäni oma ryhmämme Nuora liittyy samaan jatkumoon. Olemme ryhmä, joka koostuu teatterin ammattilaisista ja haluamme luoda uusia teatterimuotoja ja olla läsnä tässä ajassa. Emme kuulu mihinkään vakituiseen rahoituspiiriin ja toimimme kohdeapurahojen varassa, jos niidenkään. Vaalimme pyhää innostusta ja teemme teatteria omista lähtökohdista ilman raja-aitoja. Kaisa Korhonen on kiteyttänyt asian hienosti sanoessaan, että tämän ajan teatteriryhmien ajattelua ei yhdistä paikka vaan halu olla yhdessä ja luoda uutta teatterikieltä, aatteita ja estetiikkaa.¹⁵

2.2 Teatteri-ilmaisun opinnoista alkunsa saaneet ryhmät

Jotta voin tarkastella ryhmääni tarkemmin haluan myös valoittaa sitä kenttää, johon ryhmämme sijoittuu teatteri-ilmaisun koulutuksen näkökulmasta. Keskityn pääasiassa Metropolia Ammattikorkeakoulusta (ent. Stadia) valmistuneiden perustamiin ryhmiin.

Teatteri-ilmaisun ohjaajaksi voi opiskella Suomessa kolmessa ammattikorkeakoulussa: Metropolia Amk, Keski-Pohjanmaan Amk ja Turun Amk.¹⁶ Opetuksen pääpainotus vaihtelee hieman koulujen välillä, mutta ammattinimike on sama. Kaikkien koulujen tavoitteena on tuottaa innovatiivisia taiteen ammattilaisia, jotka hallitsevat sekä perinteiset että uudet työtavat.¹⁷ Suomessa teatteri-ilmaisun koulutukseen otetaan vuosittain noin 50-70 uutta opiskelijaa.¹⁸ Koulutuksen myötä valmistuneiden teatteri-ilmaisun ohjaajien määrä on kasvanut kentällä.¹⁹ Vaikka työtehtävät ovat lisääntyneet, silti töitä ei ole kaikille ja moni tekee freelancer ja pätkätöitä.

¹³ Näytöksen paikka: suomalaisen teatterin vuosi 2007, 7

¹⁴ Helsingin Sanomat, kulttuuri, 6.10.08

¹⁵ Näytöksen paikka: suomalaisen teatterin vuosi 2007, 7, Kaisa Korhosen artikkeli

¹⁶ www.teatteri.org, koulutustarjonta

¹⁷ www.koulutusnetti.fi, esittävän taiteen koulutusohjelman esittelyteksti

¹⁸ Väisänen, Ujuttautuminen yhteiskuntaan, Teatteri-lehti 1/07, 20

¹⁹ www.ammattinetti.fi

Esittävän taiteen koulutuksesta valmistuneet ovat perustaneet huomattavan paljon omia teattereita tai teatteriryhmiä. Metropolia Amk:n esittävän taiteen uratarinativuilla esitellään 11 ryhmää, jotka ovat siinneet teatteri-ilmaisun opinnoista. Oma ryhmämme kuuluu tähän yhdentoista joukkoon. Vanhin ryhmä on draamaräätälit, jonka perustivat vuonna 1998 valmistuneet teatteri-ilmaisun ohjaajat. He olivat pioneereja soveltavan alan kentällä tehden katsojia osallistavia esityksiä ajankohtaisista aiheista. Teatteri Ilmi Ö on toinen vanhimmista soveltavan teatterin ryhmistä. Heidän tavoitteenaan on tehdä monimuotoisia, ajankohtaisia ja kiertäviä teatteriesityksiä sekä tarjota soveltavan draaman työpajoja ja koulutusta kaikenikäisille. He ovat myös ensimmäinen teatteriryhmä Suomessa, joka sai oikeuden taiteen perusopetukseen.²⁰ Ryhmistä löytyy niin improvisaatioita, kiertäviä ryhmiä, tarinateatteria metodiaan käyttävä ryhmä kuin enemmän esitystoimintaan tähtääviä yhteisöjä.²¹ Kirjo on laaja, mutta kaikilla ryhmillä on mielestäni paljon elementtjä esittävän taiteen opinnoista. Soveltavuus, ryhmälähtöisyys ja kokeilu ovat läsnä monissa ryhmissä. Olen itse nähnyt monien koulustamme lähtöisin olevien ryhmien esityksiä, joihin myös osittain perustan havaintoni.

Teatterit ja ryhmät ovat rakenteeltaan myös moninaisia, mutta osuuskunta ja yhdistysmuoto tuntuvat olevan yleisimpiä. Ryhmät toimivat myös pääasiallisesti pääkaupunkiseudulla muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Osa ryhmistä tekee kiertueita. Uskon, että koulusohjelmastamme alkunsa saaneita ryhmiä on vielä lisää ja uusia kehitteillä. Lisäksi muualla Suomessa toimii muista esittävän taiteen koulutusohjelmien opiskelijoista muotoutuneita yhteisöjä.

Oman näkemykseni mukaan monet teatteri-ilmaisun ohjaajat haluavat perustaa omia ryhmiä, joissa he voivat tehdä oman näköistään teatteria ja draamaa, soveltaen koulussa opittuja oppeja. Vielä on myös kohtuullisen vähän valmiita teatteri-ilmaisun ohjaajille räätälöityjä töitä, joten hyvä tapa työllistää itsensä on perustaa oma ryhmä. Omassa ryhmässä pääsee myös toteuttamaan ”draaman moniosajaan” työkalupakin kaikkia osia.

²⁰ Väisänen, Ujuttautuminen yhteiskuntaan, Teatteri-lehti 1/07, 23

²¹ www.metropolia.fi Uratie, ryhmien esittelytekstit

3 TEATTERIRYHMÄ NUORA

Kuva 1 *„Onko se nyt sopivaa?”- Naista lavalla* -esityksen lehdistökuva. Kuvassa perustajajäsenet: Suvi Eskola, Leena Urrio, Laura Peltoniemi ja Lassi Puodinketo. Kuvaaja: Mirva Anjala 2007.

3.1 Ryhmän synty Lahteen

”Mitä jos alkaisimme tehdä yhdessä jotain proggista?” Jotakuinkin näin kysyi luokkatoverini Laura Peltoniemi keväällä 2007. Olimme loppupuolella toisen vuosikurssin opintoja silloisessa ammattikorkeakoulu Stadiassa esittävän taiteen koulutusohjelmassa, tarkoituksenamme valmistua teatteri-ilmaisun ohjaajiksi. Alkusesäyksemme ryhmänä oli jotakuinkin näin epäselvä: Lauralle oli kehkeytynyt idea siitä, josko tekisimme yhdessä jotain teatteria Lahteen. Hän oli kotoisin Lahdesta ja minä Lahden vierestä Orimattilasta. Mukaan pyydettiin koulutoverimme Lassi Puodinketo, Lahtelainen hänkin. Porukka tuntui vielä hieman pieneltä produktion tekemiseen, joten yksi opiskelijatoveri, Leena Urrio, valikoitui vielä joukkoomme. Työmäärän lisääntyessä totesimme, että tuottajan läsnäolo ryhmässämme on välttämätöntä. Ryhmään pyydettiin mukaan Minna Partanen, lahtelainen teatteri-

ilmaisun opiskelija hänkin, toimimaan tuottajana meidän ensimmäisessä produktiossamme. Olimme työskennelleet yhdessä jo koulussa ja osittain tunsimme toisemme jo ennen koulun alkua, siksi yhteisen työskentelyn aloittaminen tuntui luontevalta. Innostuimme kaikki kovasti Lauran ideasta ja aloimme kovalla tohinalla suunnitella tulevaa produktiotamme.

”Idea syntyi halusta tehdä teatteria tutussa ja turvallisessa porukassa, jolla olisi tarpeeksi draivia tehdä jotain uutta ja erilaista ja ei-niin-turvattua.”²²

Päätimme perustaa ensimmäisen esityksemme ympärille ryhmän, sillä se tuntui meistä parhaalta tavalta profiloitua heti selvästi omaksi porukaksi. Nimen keksiminen ryhmälle tuli näin melkein ensimmäiseksi eteemme. Istuimme porukalla alas ja aloimme miettimään sopivaa vaihtoehtoa. Nimi Nuora pongahti jonkun suusta aika nopeasti ja se miellytti meitä kaikkia. Nuora, naru, ohjenuora, nuorallatanssi. Sana herätti meille heti monia mielle yhtymiä, jotka sopivat ajatusmaailmaamme. Nuora sanan sitova ja yhdistävä ajatus sopi mielestämme meidän ryhmällemme. Halusimmehan tehdä yhdessä, ryhmässä, jotain omaa ja itse tuotettua teatteria. Nimeksi muotoutui lopulta Teatteriryhmä Nuora ja nykyisin nimemme on lyhentynyt hieman ja käytämme nimitystä Teatteri Nuora.

Paikkakunta toiminnallemme oli Lahti. Lähes kaikki olimme sieltä päin kotoisin ja halusimme viedä osaamistamme takaisin. Mielestämme Lahti oli teatteritarjonnaltaan kovin keskittynyt vain perinteisiin teatterimuotoihin ja kerrontaan. Olimme myös koulussa ymmärtäneet, että Helsinki on teatteritarjonnaltaan hyvin täynnä. Myös monimuotoiset teatterin ja draaman keinot olivat käytössä Helsingin teatteritarjonnassa monipuolisemmin. Lahdesta sen sijaan puuttuivat mielestämme lähes kokonaan vapaa ammattiteatteritoiminta ja soveltavan teatterin muodot. Liityimme myös kotipaikkakunnalle paluullamme laajempaan ilmiöön. Tuula Väisänen kirjoittaa teatterilehden artikkelissaan 1/2007 teatteri-ilmaisun ohjaajista näin:

”Teatteri-ilmaisun ohjaajat ovat tehneet paljon tärkeää teatterityötä palaamalla omille kotiseuduilleen ja perustamalla sinne teatteritoimintaa.”

Lahdessa toimii yksi ammattiteatteri Lahden Kaupunginteatteri²³, yksi vapaa ammattiteatteriryhmä Teatteri Vanha Juko²⁴ sekä paljon aikuisten, nuorten ja lasten

²² Peltoniemi 18.6

harrastajateatteriryhmiä sekä kaupungin että yksityisten yhdistysten yllä pitämiä. Lahdessa toimii siis kaksi varsinaista ammattiteatteria. Lahden Kaupunginteatteri on vanha teatterilaitos, se aloitti toimintansa vuonna 1912 Lahden amatööriteatterina ja muutettiin vuonna 1950 kunnalliseksi kaupunginteatteriksi. Teatteri tuottaa tänä päivänä 7-10 ensi-iltaa vuodessa ja sillä on kolme näyttämöä. Se on yksi Suomen suurimmista ammattiteattereista.²⁵ Lahden teatteri elämää raikastamaan perustettiin vuonna 1995 Teatteri Vanha Juko, vapaa ammattiteatteriryhmä. "Meitä yhdistää halu tehdä teatteristamme jotain sellaista, mitä tässä kaupungissa ei ole ennen koettu."²⁶ Teatteri tuottaa lähinnä kotimaisia kantaesityksiä perinteisen dramaturgian ja puheteatterin ympärille. Lisäksi he ovat tuottaneet paljon laulu-iltoja. Teatteri Vanhassa Jukossa vierailevat myös monet laitosteattereiden ulkopuolella toimivat ryhmät. Meidän kaltaista ryhmää Lahti ei sisältänyt. Uuden draaman ja soveltavan teatterin muotoja ei ammattimaisesti Lahdessa käytetty. Halusimme tarjota Lahteen vaihtoehtoista teatteria meidän mielestämme kohtuullisen jämähäntäneeseen teatteritarjontaan. Lahdessa oli tilaus ja tila meidän kaltaiselle ryhmälle.

Luonnollinen aloitus ryhmämme toimintaan oli ensimmäisen produktion tekeminen. Loppukesästä 2007 ensi-iltansa sai *"Onko se nyt sopivaa?"- Naista lavalla*. Toisen produktion teimme loppukesästä 2008 *"K.O.T.O- puisto joka heräsi eloon"*, lisäksi olemme keikkailleet ryhmämme kanssa epäsäännöllisen säännöllisesti kesästä 2007 lähtien. Kesällä 2009 teimme tilausesityksen *"Eriparimaa"* Lahden kaupungin puistotoimelle. Syksystä 2009 olemme keränneet materiaalia uutta esitystämme *"SYVÄT RIVIT- kolmieräinen Suomi-ilottelu"* varten. Tällä hetkellä aktiivinen harjoitusprosessi on käynnissä ja ensi-ilta on elokuussa 2010. Aluksi aikomus oli nimenomaan tehdä ryhmämme kanssa esityksiä omista lähtökohdista, mutta pian koimme muunkinlaisen toiminnan mielekkääksi esitystoiminnan rinnalle. Toimintaamme kuuluvat äsken mainitut tilaustyöt, erilaiset työpajat, joita meiltä voi tilata sekä kesällä 2009 ryhmän tytöistä perustettu lauluyhtye Nuotta. Palaan tekemiimme produktioihin ja toimintaamme myöhemmissä luvuissa.

²³ www.lahdenkaupunginteatteri.fi

²⁴ www.teatterivanhajuko.fi

²⁵ www.lahdenkaupunginteatteri.fi

²⁶ www.teatterivanhajuko.fi

3.2 Teatteri-ilmaisun ohjaajina

Kuten edellisessä luvussa mainitsin, kokosimme ryhmämme pääasiassa luokkatovereistamme. Ihmisistä, joiden kanssa olimme jo työskennelleet ja kokeneet työtapamme hedelmällisiksi. Yhteinen taustamme päijäthämäläisinä yhdisti myös ryhmäämme alusta lähtien. Omaamme kaikki, tuottajaamme lukuun ottamatta, saman koulutuksen. Olemme valmistuneet tai valmistumassa Metropolia Ammattikorkeakoulusta Helsingistä (ent. Stadia) esittävän taiteen koulutusohjelmasta teatteri-ilmaisun ohjaajiksi. Koulutuksemme kautta meille on myös muotoutunut yhteinen tapa toimia ryhmässä ja tehdä teatteria. Osaamisemme muotoutuu koulutuksemme kautta. Ryhmälähtöiset työtavat ovat meille lähtökohta.

”Teatteri-ilmaisun ohjaaja on monipuolinen draaman ammattilainen. Osaamisen keskiössä ovat teatterityön perustaidot: ohjaaminen, käsikirjoittaminen ja esiintyminen sekä niiden soveltaminen taiteellisenä toimijana erilaisissa toimintaympäristöissä. Koulutus antaa perusvalmiudet teatterityön tekemisestä tuotannollisesta taiteelliseen työhön.

Osaamisessa keskeistä on eri esitysmuotojen käytännön tuntemus ja draaman soveltamisen taidot eri elämän alueilla. -

Teatteri-ilmaisun ohjaaja toimii ohjaus-, opetus- ja taiteellisissa tehtävissä. Hän työskentelee monen eri alan ammattilaisten kanssa yhteistyössä ja valmistaa räätälöidysti draamallisia kokonaisuuksia kunkin ihmisryhmän omiin tarpeisiin valitsemalla teatterityökalupakistaan oikeat välineet kulloiseenkin tilanteeseen.”

²⁷

Kuten koulutuksemme esittelyteksti toteaa, olemme monipuolisia draaman ammattilaisia. Tämä on ollut läsnä toimintamme alusta lähtien. Voimme kaikki toimia missä rooleissa tahansa, ohjaajana, käsikirjoittajana, esiintyjänä, jopa lavastajana ja puvustajana. Olemme sopineet työrooleista tähän asti produktiokohtaisesti. Tarkoituksena on, että kaikki pääsisivät harjoittamaan kaikkia osaamisensa alueita ryhmässämme.

Draaman ja teatterin soveltavat työmuodot ovat myös tärkeä osa teatteriamme. Olemme tähän mennessä tehneet esityksiä, jotka ovat pyrkineet olemaan rakenteelta ja muodoltaan poikkeavia. Toisin sanoen emme tee perinteistä juonellista Aristoteelista alku, keskikohta, loppu- rakennetta mustassa laatikossa vaan etsimme erilaisia ei-aristoteellisia ja ei valmiiseen tekstiin perustuvia esitysmuotoja.

²⁷ www.metropolia.fi, esittelyteksti teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutusohjelman opinnoista

Soveltavalla teatterilla viitataan yleensä ryhmä- ja prosessikeskeiseen teatteritoimintaan. Ryhmä- ja prosessikeskeinen esittävän teatterin teatterin työtapa on hyvin osallistavaa teatteria, jossa yhteisö on taiteellinen työryhmä. Tietoisesti korostetaan ryhmän määrävyyttä aiheeseen nähden ja koko ryhmää pidetään esityksen kokonaisajatteluun ja analyysiin osallistuvana tekijänä.²⁸ Meille osallistava teatteri tarkoittaa juuri tätä, kaikki ovat taiteellisessa prosessissa tasapäisinä mukana. Rikomme perinteistä ohjaaja-esiintyjä-dramaturgi-suhdetta ja etsimme ryhmällemme sopivaa ryhmälähtöisen teatterin muotoa. Soveltava teatteri sisältää myös meille sen, että voimme rikkoa perinteistä katsoja-esiintyjä suhdetta, tehdä esityksiä paikkoihin, joita niihin ei yleensä tehdä ja kokeilla uudenlaisia dramaturgian muotoja.

Koulutuksemme perustuu hyvin paljon ryhmälähtöiseen tekemiseen ja oppimiseen. Ryhmämuotoinen koulutus on tullut yleisemmäksi 1990-luvulta lähtien. Koulutusmenetelminä käytetään tavanomaisen luennoinnin sijasta aktivoivia ja osallistavia menetelmiä. Opiskelija muodostaa näin tietoa aktiivisemmin itse.²⁹ Lähes kaikki opetuksemme tapahtuu ryhmässä tai työpari-työskentelynä. Olemme myös oppineet koulussa refleктоimaan omaa käyttäytymistämme, oppimistamme ja toimimistamme ryhmässä. Ryhmätyön sanallistaminen on meille tuttua. Teatteri-ilmaisun ohjaajina ryhmämme on tietoinen ryhmäprosesseista ja sen hyvinvoinnista. Kaiken A ja O ryhmässä toimimiselle on kuunteleminen ja yhteen hiileen puhaltaminen. Olemme pyrkineet selvittämään ryhmässä syntyneet hankaluudet draamamenetelmien avulla. Tähän mennessä olemme onnistuneet suhteellisen hyvin. Yhteisen vision ja ideologian luominen on tullut viime vuoden aikana tärkeäksi asiaksi. Aloitimme toimintamme "sen kun tehdään yhdessä" -periaatteella, jota täytyy toiminnan edetessä tarkentaa.

Mielestäni koulutuksemme omaavilla ihmisillä on mainiot edellytykset omassa teatteriryhmässä tai teatterissa toimimiselle. Teatteri-ilmaisun ohjaajan koulutus antaa eväät itsenäiseen työskentelyyn ryhmässä. Ammattinimikkeemme ja koulutuksemme nuori ikä merkitsee jo toimimista vakinaisten instituutioiden ja järjestelmien ulkopuolella. Oman teatteriryhmän perustaminen ei tuntunut pelottavalta, vaan innostavalta ja uskaliaalta. Olemme koulutuksemme aikana tottuneet alati muuttuvaan

²⁸ Osallistava teatteri Devising ja muita merkityksiä, Koskenniemi 2007, 11

²⁹ Ryhmän luovuus ja kehityshehdot, Niemistö, 1999, 29

opetussuunnitelmaan, pilottiprojekteihin ja uusiin opettajiin. Vaikka en usko näiden kaikkien seikkojen kuuluvan varsinaisesti opetukseemme, ne ovat kuitenkin valmistaneet meitä kentälle. Oman ryhmän perustaminen tuntui minusta luonteelta jatkumolta omaan teatteritoimintaan. Meillä on hallussa toimintatapoja ja muotoja, jotka eivät sovi valmiiseen muottiin. Miten olisin voinut toteuttaakaan taiteellista näkemystäni muuten?

Haastattelukysymyksissäni kysyin miten teatteri-ilmaisun ohjaaja opinnot ovat tukeneet tai rajoittaneet ryhmässä toimimista. Ryhmämme kulttuurituottaja vastasi kysymykseen oman koulutuksensa näkökulmasta.

”Ryhmässä toimimista tukevia asioita on varmasti paljon. Ei oikeastaan paljon, mutta yksi joka on mielestäni ylitse muiden on ryhmätyö. Koulumme painottaa niin paljon ryhmässä työskentelyyn, että meillä kaikilla on varmasti sitä kautta suurempi ymmärrys siitä miten tällaisessa tuoreessa teatteriryhmässä pitää toimia. Mene ja tiedä. Aika näyttää tosiaan.”³⁰

Oppi ryhmässä olemisesta nousi vastauksissa noin puolella esille, kun lasken mukaan oman vastaukseni. Ryhmässä toimimista pidetään tärkeänä asiana, joka mahdollistaa taiteen tekemisen yhdessä. Leena nostaa vastauksessa esille myös näkökulman työtoverien valinnasta.

”Koulussa tuli myös todettua, että ihan kenen tahansa kanssa ryhmätyö ei onnistu. Haluan itse määrittää sen, kenen kanssa teen ja osaan arvostaa hyviä yhteistyökumppaneita.”³¹

Jaan kokemuksen siitä, että ryhmätyö ei aina onnistu. Aina ajatukset ja työtavat eivät mene yksiin, vaikka kuinka yrittäisi. Usein vasta pidemmän yhdessä työskentelyn kautta huomaa sopivatko työtavat yksiin. Muodostaessamme ryhmää olimme kaikki työskennelleet toistemme kanssa jo useissa produktionissa sekä opintojen aikana että ennen sitä. Teatteri-ilmaisun opinnoissa sai työskennellä useiden erilaisten ihmisten kanssa. Kun oppii hahmottamaan omia työskentelytapojaan oppii myös huomaamaan minkälaisia arvoja ja asenteita kaipaa työtovereiltaan.

³⁰ Puodinketo 16.6

³¹ Urrio 15.6

3.3 Tuotannot ja toiminta

Kerron nyt enemmän ryhmämme tähänastisesta toiminnasta. Produktioiden tekeminen oli päällimmäisenä lähtökohtana ryhmää perustettaessa. Ensimmäinen työmme *"Onko se nyt sopivaa?"- Naista lavalla* sai ensi-iltansa Lahden taidepanimolla 23.8 2007, esityksiä oli yhteensä viisi. Taidepanimo toimii entisessä Mallasjuoman Oy:n kiinteistössä Lahden keskustassa. Se on lahtelaisten taiteilijayhdistysten yhteenliittymä, joka perustettiin 2003.³² Sitten toiminta on kaupungin rakennuspolitiikan takia hajautettu ja siirretty muualle. Esityksemme oli taidepanimolla toimivan Nukketeatteri Niveltämön tiloissa. Katsomoon mahtui noin 45 katsojaa.

Idea teoksesta lähti silloisesta ryhmästämmme, meitä oli kolme naista ja yksi mies. Ryhmämme jäsen Lassi oli ilmaissut halukkuutensa ohjaamiseen ja me muut halusimme olla lavalla. Naiseuden kiemurat nousivat esityksen aiheeksi. Kolmen naisen tutkimusmatka naiseuteen miehen ohjaamana. Mielestämme siinä oli kiinnostava tulokulma esitykseen. Ensimmäisen teoksemme koostimme itse kirjoittamistamme kohtauksista, monologeista ja lauluista. Naiseus ja sen tuomat ilmiöt olivat esityksemme temaattinen pohja. Halusimme näyttää naiseuden eri puolia mm. nainen parisuhteessa, ulkonäköpaineet, tyttölasten leikit, seksuaalisuus, tarve kuulua joukkoon. Esitys sisälsi Leenan säveltämiä ja sanoittamia kappaleita, joten mukana esityksessä oli myös muusikko/pianisti Viljami Viippola.

³² www.taidepanimo.fi

Kuva 2. "Onko se nyt sopivaa?"– Naista lavalla lehdistökuva. Kuvassa: Suvi Eskola, Laura Peltoniemi ja Leena Urrio. Kuvajaaja: Mirva Anjala 2007.

"Mä oon koittanu olla kaikkee, milloin mitäkin ja kenelle, mut mä en ikinä sovi." Teatteriryhmä Nuora rantautuu elokuussa vanhaan kotikaupunkiinsa Lahteen Nukketeatteri Nivelämön tiloihin Taidepanimolle, tuoden tuulahduksen nuorten tekijöidensä maailmasta. Työryhmä tutkii ensimmäisessä esityksessään "Onko se nyt sopivaa?"– Naista lavalla naiseuden haasteita eri näkökulmista. Esityksessä nähdään välähdyksiä naisista tutkimassa omia rajojaan. Kenelle pitää olla nainen? Voiko tytöllä olla tissit? Kuka saa olla prinsessa? Bikinirajat? .³³

Esitys sai suuren suosion, ryhmä noteerattiin useaan otteeseen paikallisessa lehdistössä³⁴ ja yleisöä kävi runsaasti. 45 paikainen katsomo oli melkein kaikkina kertoina täynnä. Olimme yllättyneitä, mutta onnellisia ja innoissamme saamastamme huomiosta. Produktio tehtiin täysin ilman ulkopuolista rahoitusta, kaikki tehtiin talkoilla ja pienet hankinnat lavastukseen ja puvustukseen otettiin omasta pussista. Esitys tuotti sen verran voittoa, että kaikki saivat omat rahansa pois ja hieman "palkkaakin", mutta hyvin nimellisesti. Ensimmäinen esityksemme oli kohtuullisen perinteinen, mustassa teatteri-tilassa toteutettu esitys, kuitenkin ilman aristoteelista juontaa. Esitys koostui temaattisesti yhteensopivista kohtauksista.

³³ www.teatterinuora.com, ote "Onko se nyt sopivaa"– Naista lavalla esityksen tiedotteesta

³⁴ ks. Liite 1, Etelä-Suomen Sanomien arvostelu

Ryhmämme ensimmäinen produktio oli sujunut yli odotusten, joten aloimme suunnittelemaan nopeasti seuraavaa produktiota. Ryhmämme jäsenistä suurin osa oli opiskelijoita, joten seuraavan produktion aloitusta lykkäsivät kahden jäsenen vaihtopiskelut ulkomailla. Alulle panevana voimana *”K.O.T.O- puisto joka heräsi eloon”* esitykselle oli Laura ja kaikkien palattua maisemiin huhtikuun alussa kokoonpano alkoi olla selvillä. Lassi ei olisi produktiossa mukana henkilökohtaisista syistä, joten esityksen työtavaksi muotoutui puhdas devising-menetelmä. Lassin jäädessä pois *K.O.T.O-*produktioista, joku meistä olisi myös hyvin voinut ohjata esityksen. Halusimme kuitenkin kokeilla devising-työtappaa täysin ryhmälähtöisesti, ilman ohjaajaan läsnäoloa missään vaiheessa.

Devising termi tulee englannin kielen sanasta *devise*, joka tarkoittaa luomista, keksimistä ja tekemistä. 80-luvulla Englannissa alettiin käyttää sanamuotoa *devised theatre/devising theatre* tarkoittamaan teatterin työtapoja, joille yhteisiä nimittäjiä ovat ei-tekstilähtöisyys ja ryhmäprosessiivinen työtapo, jossa esityskäsikirjoitus muotoutuu prosessissa. Lähtökohta voi olla materiaalit, ajatukset, väitteet tai kysymykset sekä usein ehdotus siitä, millä harjoituksilla työskentely aloitetaan. Lähtömateriaalia tutkitaan toiminnallisesti näyttämöllä. Esitysten rakenteet vaihtelevat teosten mukaan, kuitenkin kohtuullisen yleinen on fragmentaarinen, sirpaleinen tai kollaasinomainen rakenne.³⁵

Meillä oli ollut jo edellisessä produktiossamme kevyt devising-ote, sillä työstimme materiaalia paljon yhdessä ja tuotimme lisää materiaalia harjoitusprosessin aikana. Esityksen dramaturgia oli myös kollaasi. Kollaasi on fragmenttidramaturgian muoto, eri elementit ovat rinnallain eikä niiden välille rakenneta ilmeisiä syy-seuraussuhteita.³⁶ Yksittäiset elementit naiseuden ympärillä muodostivat kollaasidramaturgian. Kuitenkin tekstit syntyivät itsenäisesti ilman yhteistä käsikirjoitusprosessia, joka on devising-teatterille yleinen tapa.

Tuottajamme Minnan avuksi pyysimme mukaan Lauri Keskivälin, joka oli juuri valmistunut viestinnän koulutusohjelmasta Seinäjoelta kulttuurituottajaksi. Devising esityksen rakentaminen oli hyvin erilaista kuin tekstin kanssa työskentely. Työtavasta ja

³⁵ Osallistava teatteri Devising ja muita merkityksiä, Koskenniemi 2007, 17

³⁶ Osallistava teatteri Devising ja muita merkityksiä, Koskenniemi 2007, 81

esityspaikasta johtuen ryhmämme törmäsi monenlaisiin haasteisiin produktion edetessä. Esitys tehtiin Lahden Lanupuistoon, Kariniemen mäelle ja se oli fragmentaarinen vaellusdraama. Esitys oli hyvin paikkalähtöinen ja sisältöön vaikutti suuresti puiston isot Olavi Lanun suunnittelemat kivipatsaat. Esityksen dramaturgia rakentui patsaiden ympärille.

”K.O.T.O., eli Kaupungin omintakeisimpien työntekijöiden osasto, pitää huolta Lahden Lanupuistossa sijaitsevista taitelija Olavi Lanun muotoilemista patsaista. Puiston työntekijät Tuuli Kivikko, Kirsikka Meri ja Kuura-Hilla Kamomilla kutsuvat sinut tutustumaan tyypilliseen työpäiväänsä, johon kuuluu mm. nykytanssia, keskusteluja ihmismuotoja mukailevien patsaiden kanssa ja pilottijakso Ylellisen Tv:n uudesta valistusohjelmasarjasta ”Laila Luonnonystävä ja Eila Ekosysteeminkuluttaja.”³⁷

Tällä kertaa haimme ja saimmekin hieman avustusta Lahden kulttuuritoimelta. Olosuhteet olivat *K.O.T.O*:a tehdessämme raskaammat kuin ensimmäisessä produktiossamme. Työskentelimme avoimessa puistossa, vailla saniteettitiloja säiden armoilla. Työnjako oli hieman epäonnistunut esityksen rikkonaisen aloituksen ja ihmisten yksityiselämissä tapahtuvien muutoksien takia. Olin itse keskellä myrskyisää parisuhdekriisiä, joka epäilemättä vaikutti paljon *K.O.T.O*- produktion harjoituksiin. *”K.O.T.O- puisto, joka heräsi eloon”* sai kaikesta huolimatta ensi-iltansa 20.8 2008. Esityksiä oli kuusi, joista yksi peruttiin sään takia. Myös tällä kertaa näyimme hyvin paikallisessa mediassa, mutta jostain syystä emme tavoittaneet katsojia. Syitä siihen oli varmasti monia. Esityspaikka- ja muoto olivat monille tuntemattomia ja säät olivat kehnot. Eikä asiaamme auttanut Etelä-Suomen Sanomien kesätoimittajan arvostelu.³⁸ Arvostelijalla ei selvästikään ollut halussa työkaluja arvostella uusilla draamamenetelmillä tehtyjä esityksiä.

Vaikka esityksemme ei saavuttanutkaan yleisömäärällisesti tavoitettaan, yleisöltä saamamme palaute oli todella kannustavaa ja rohkaisevaa. Olimme selkeästi tuoneet Lahtelaiseen teatteritarjontaan jotain erilaista ja raikasta. Ja sehän on ollut ryhmämme perustamisesta lähtien tarkoituskin, tarjota ihmisille vaihtoehtoisia teatterielämyksiä.

³⁷ Ote *”K.O.T.O- puisto, joka heräsi eloon”* esityksen tiedotteesta

³⁸ ks. liite 2, Etelä-Suomen Sanomien arvostelu *”K.O.T.O- puisto joka heräsi eloon”* esityksestä

Kuva 3. *"K.O.T.O- puisto, joka heräsi eloon"* lehdistökuva. Kuvassa: Laura Peltoniemi, Suvi Eskola ja Leena Urrio. Kuvaaja: Johannes Wilenius 2008.

Kahden produktion lisäksi olemme tehneet muutamia tilaustöitä. Ensimmäisen tilaustyömme teimme Vääksyn vapaapalokunnan kesäjuhlille. Koostimme *"Onko sen nyt sopivaa"*-esityksen pohjalta sopivan kokonaisuuden, kirjoittamalla muutaman kohtauksen lisää ja muutenkin muuttelemalla kokonaisuutta. Tilaustyön tarkoitus oli olla viihteellinen osa päivän tapahtumia. Esityksemme oli ehkä hieman toista mihin juhlilla oli totuttu, sillä aikaisemmin siellä oli esitetty mm. Aleksis Kiveä.

Toinen tilaustyömme oli Lahden kaupungin itäisen alueen opetushenkilökunnan kehittämispäivillä. Pyyntönä oli jotain koulumaailmaan ja opettajan arkeen liittyvää. Meidän osuutemme oli kehittämispäivien aiheeseen virittäytyminen. Koostimme jälleen *"Onko sen nyt sopivaa?"*-esityksen pohjalta sopivan kokonaisuuden, kirjoittamalla muutaman kohtauksen lisää ja luomalla kohtauksien ympärille kehyskertomuksen. Vajaa puolituntinen huumorilla höystetty esityksemme sai suuren suosion. Seuraava tilaustyömme tulikin juuri tämän keikkamme kautta.

Salinkallion koulu Lahdessa kuuluu uuteen KiVa Koulu-hankkeeseen, jolla on tarkoitus vähentää ja puuttua kouluissa ilmeneviin kiusaamistapauksiin.³⁹ Koululla oli hankkeeseen liittyvä tapahtumapäivä, johon meitä pyydettiin tekemään esitys liittyen kiusaamiseen. Koostimme aikaisemmasta materiaalista puolituntisen esityksen, teinityttöjen elämästä. Esitimme koulun 400 sadalle oppilaalle esityksen kahdessa erässä. Lisäksi olimme koostaneet opettajille toiminnallisen paketin, jolla esityksen teemoja voi käsitellä draamamenetelmin luokissa.

Kesällä 2009 teimme lapsille suunnatun tilaustyön Lahden kaupungin vihertoimelle, kun Launeen perhepuisto täytti 20 vuotta. Puisto on lapsille suunnattu ilmainen leikkipaikka, jossa me kaikki "lahtelaiset" olimme myös pieninä leikkineet. Suunnittelimme ja toteutimme osallistavan ja liikkuvan *"Eriparimaa"*-esityksen puiston syntymäpäiväjuhille. Vihertoimi oli ottanut meihin yhteyttä edelliskesän *K.O.T.O* -esityksen takia, joka oli tehnyt pääpuutarhuriin vaikutuksen.

Ryhmällämme on myös reservissä erilaisia työpajoja ja kursseja mm. esiintymiskokemus, kiusaaminen, joita voimme pyydetessä vetää. Työpajojen ja kurssien keikkatoiminta on kuitenkin vielä kehitysasteella. Internetsivuillamme on esittelyt työpajoista, mutta yhtään ei ole vielä Nuoran toimesta pidetty. Lisäksi ryhmämme esiintyjänaisista on koostettu lauluyhtye Nuotta, jolla on ollut tähän mennessä vain yksi keikka: Lassin mummun 80-vuotissyntymäpäiväjuhilla. Keikasta saimme kuitenkin kelpo palkkion.

Tällä hetkellä harjoittelemme seuraavaa produktiota *"SYVÄT RIVIT- kolmieräinen Suomi-ilottelu."* Olemme pitkin syksyä pitäneet työpajoja, jokainen valitsemastaan

³⁹ www.kivakoulu.fi

aiheesta, joka liittyy suomalaisuuteen mm. puhumattomuus, alkoholi, väkivalta, media. Pidettyjen työpajojen ja niistä syntyneiden materiaalien pohjalta alamme valmistaa esitystä, jonka ensi-ilta on elokuussa 2010. Esitys tutkii suomalaisuutta ja sen ympärillä olevia ilmiöitä. Esityksen dramaturgiaksi on muotoutunut jääkiekko-ottelun kolmieräinen jako. Kolme toisistaan poikkeavaa ”erää”, jossa suomalaisuutta käsitellään eri näkökulmasta ja omalla dramaturgiallaan. Näin erät ovat kuin omia pieniä esityksiään.

3.4 Rekisteröitynyt yhdistys, kiitos.

Toisen produktiomme jälkeen aloimme pohtia ryhmämme tulevaisuutta. Olimme koostaneet ryhmämme hyvin nopeasti ja liiemmin miettimättä ensimmäistä produktiota pidemmälle. Kuitenkin toisen produktion jälkeen alkoi tuntua luontevalta miettiä järjestäytymistä ja jäsentymistä. Ilman mitään tietoa tulevaisuudesta työskenteleminen alkoi ainakin minusta tuntua ahdistavalta ja uuvuttavalta. *K.O.T.O* produktion jälkeen olimme varmasti kaikki väsyneitä. Päätimme ettemme enää työskentele samanlaisissa olosuhteissa ilman palkkaa tai apurahoja ja aloimme pohtia tulevaa rekisteröitymismuotoamme. Yhdistysmuoto alkoi tuntua parhaalta vaihtoehdolta, se olisi tarpeeksi kevyt, mutta kuitenkin helpottaisi rahaliikennettä ja paperiasioita. Paperit täytettiin vitkaan ja viralliseksi rekisteröitymisnimeksemme tuli esittävän taiteen kehittämissyhdystys Nuora ry. Puheenjohtajaksi valittiin minut, varapuheenjohtajaksi Laura sekä rahastonhoitaja sihteeriksi Lauri. Kaikki muut jäsenet eli Leena, Lassi ja Minna toimivat tukien virallisten toimihenkilöiden työtä. Käytännössä kokoustamme aina niin, että kaikki ovat läsnä. Perustamiskokouksemme oli pitkä maraton, jossa silmät ja hermot meinasivat välillä mennä rullalle. Tulevan yhdistyksemme sääntöihin kirjattiin seuraavaa:

”Yhdistyksen tarkoituksena on edistää esittävän taiteen toimintaa ja asemaa Etelä-Suomen alueella sekä kehittää soveltavan teatterin työmuotoja ja ympäristöjä.”⁴⁰

Virallinen yhdistys meistä tuli toukokuun alussa 2009. Internetsivut meillä on ollut jo syksystä 2008 lähtien ja olemme pyrkineet päivittämään niitä tasaiseen tahtiin.

⁴⁰ Ote teatteri Nuoran säännöistä

Rekisteröitymisen myötä kokouksiimme ja muiden asioiden hoitoon on tullut minusta tarvittavaa ryhtiä ja jämäkkyyttä. Mielestäni kaikkeen luovaan toimitaan kuuluvat rajat, joiden sisällä on turvallista toimia. Yhdistymisen myötä olemme alkaneet miettiä uusia asioita: tulevaisuutta, ryhmämme jatkuvuutta, työnjakoa, hyvinvointia ryhmässä aivan uudella otteella. Ensimmäinen askel yhteisen vision ja maaperän luomiselle oli toiminta-ajatuksen kirjoittaminen ylös.⁴¹ Samalla loimme myös ryhmällemme oman ohjenuoran:

NUORALAISEN OHJENUORA

- 1. Nuora tarjoaa jäsenilleen luovan leikkikentän, jossa on lupa inspiroitua.*
- 2. Jokaisella nuoralaisella on oikeus saada äänensä kuuluviin.*
- 3. Toimimme ilman raskaita koneistoja.*
- 4. Haluamme toimia yhdessä sekä kehittää ja laajentaa omaa osaamistamme.*

3.5 Lehdistön silmin

Kuten olen aikaisemmissa luvuissa maininnut Nuora on ollut hyvin esillä paikallisessa mediassa alusta lähtien. On hienoa, että olemme saaneet palstatilaa, sillä ilman julkisuutta on vaikea saada katsojia. Varsinkin kun ryhmällämme ei rahallisesti ole mahdollista mainostaa bussipysäkeillä. Olen ollut mielissäni siitä miten kiinnostuneita uudesta teatteriryhmästämmme ollaan oltu. Minusta se kertoo jotain hyvää Lahden kulttuuritoimituksista. Lahdessa on yksi päivittäisjakelulehti Etelä-Suomen Sanomat ja kaksi kertaa viikossa ilmestyvä Uusi Lahti. Etelä-Suomen sanomat on maksullinen ja sillä on 134 000 lukijaa joka päivä.⁴²

Etelä-Suomen Sanomiin pääsy on tärkeää esitystä tehtäessä, koska se tavoittaa suuren osan päijäthämäläisistä. Olemme myös näiden vuosien aikana onnistuneet saamaan itsellemme niin sanotun ”luottotoimittajan”. Ilkka Kuosmanen on kulttuuritoimittajana lehdessä ja hän on aina, kun on päässyt, tullut tekemään jutun meneillään olevista produktioistamme. Olemme kokeneet tämän arvokkaaksi etuoikeudeksi. Hän kirjoitti ensimmäisen produktiomme ”*Onko se nyt sopivaa*” arvostelun lopuksi näin:

⁴¹ ks. Liite 2 Teatteri Nuoran toiminta-ajatus

⁴² www.ess.fi

”Toivottavasti tästä Helsingin Stadiassa opiskelevasta poppoosta kuullaan Lahdessa vielä tämän jälkeenkin.”⁴³

Ja kyllähän meistä ollaan kuultukin. Ensimmäisen esityksen arvostelu oli hyvä, ja kuten mainitsinkin aikaisemmin se toi meille katsojia. Kuitenkin arvostelu voi olla kaksiteräinen miekka. Se tuo katsojat ja voi karkottaa ne, kuten toisen esityksemme kohdalla kävi. *”K.O.T.O- puisto, joka heräsi eloon”*- esityksen arvosteli nuori kesätoimittaja. Hän ei pitänyt näkemästään juurikaan. Tässä törmäsimme uuteen ilmiöön. Nykyteatterin esitysten lukutaito ei ole toimittajillekaan tuttua. Mielestämme esitystä ei oltu arvioitu oikeilla kriteereillä kesätoimittajan puolelta. Fragmentaalisen vaellusdraamaan arviointiin tarvitaan kokemusta muiden kuin teksti- ja puhelähtöisten esitysten katselemisesta. Tässä on haastetta myös toimittajille. Heidän tulisi päivittää omaa katselutottumustaan. Myös työtapojemme ymmärtäminen voi olla haastavaa. Meillä ei ole valmista käsikirjoitusta ja työstämme teosta yhteisten toiminnallisten tehtävien ja harjoitusten avulla. Perinteisen tekstilähtöisen esityksen valmistaminen on hyvin erilaista. Peräänkuulutan toimittajien vastuuta teatterin tekijöille. On kohtuullista, että teatteriesitys arvoidaan sen lähtökohdan ja käyttämien menelmien mukaan. Teatteri ja draama pitää sisällään nykypäivänä laajan kirjon erilaisia metodeja, työtapoja ja esittämisen keinoja. Jotta teosta voi arvoida ”oikein” tulee olla tietoinen vallitsevasta kirjosta.

Olemme ymmärtäneet sen, että on hyvä pysyä lehdissä tietyin väliajoin, jotta yleisö muistaa ryhmämme. Meillä ei *K.O.T.O-* esityksen jälkeen ole ollut tulossa esitystä kun vasta alku syksystä 2010. Päätimme lähestyä toimittaja Ilkka Kuosmasta syksyllä 2009, josko hän haluaisi tehdä meistä jutun. Hän sanoi palaavansa asiaan ja hän palasikin ja teki meistä jutun syksyllä. Olimme innoissamme asiasta. Hän halusi kirjoittaa meistä, vaikka varsinaista esitystä vasta harjoiteltiin. Kuosmanen saapui erääseen työpajaamme perjantai-iltana ja viihtyi kanssamme muutaman tunnin. Me esittelimme hänelle työtapojamme ja sen jälkeen puhuimme ryhmästäimme. Hän oli kiinnostunut miten toimimme ja miten sijoitumme teatterikentällä. Tilanne oli jännittävä. Jälkeen päin mietimme miten hyvä oli myös meidän pohtia ääneen omia tavoitteitamme ja toiveitamme.

⁴³ ks. Liite 3 Etelä-Suomen Sanomien arvostelu 2.9.2007

Lehtijuttu tuli ulos ja se oli iso ja oikein ison kuvan kanssa. Kuitenkin jutussa oli jotain outoa, se ei kertonutkaan pelkästään meistä. Me olimme itse asiassa yksi osa juttua, joka käsitteli ryhmäteatteri-ilmiötä Suomessa. Olimme hieman kummastuneita, että meidät oli linkitetty asiayhteyteen, josta emme olleet olleet tietoisia. Onni onnettomuudessa oli se, että mitään varsinaista vahinkoa ei ollut tapahtunut. Muistutus siitä, että vaikka olemme saaneet hyvin palstatilaa se ei aina ole täysin sitä mitä me haluamme.

4 RYHMÄILMIÖITÄ

Kuva 4. *"Eriparimaa"*- tilausesityksen lehdistökuvaa. Kuvassa: Suvi Eskola, Leena Urrio, Lassi Puodinketo ja Laura Peltoniemi. Kuvaaja: Minna Partanen 2009.

Tässä luvussa tarkastelen Nuoran kehittymiskaarta ja rakentumista sekä haastattelumateriaalin, että Bruce Tuckmanin nelivaiheisen mallinnoksen kanssa. Tuckmanin on tehnyt ryhmän kehittymistä kuvaavan mallinnoksen, jonka hän on jakanut neljään erilaiseen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on ryhmän muotoutumisvaihe, jossa ryhmä hakee muotoaan. Toinen vaihe on kuohuntavaihe, jossa ryhmän toiminta haastetaan ja se muuttuu henkilökohtaiseksi. Kolmannessa vaiheessa luodaan normeja ja aletaan selkeyttää ryhmän toimintaa. Neljäs on toteuttamisvaihe, jossa ryhmä on muotoutunut tasapainoiseksi kokonaisuudeksi.⁴⁴

Tarkastelen kehittymisvaiheita ryhmämme kolme vuotisen taipaleen matkalta, en siis keskity vain yhteen produktioon. Mielestäni pienimuotoisemmin tämä sama mallinnos käydään läpi myös jokaisessa yksittäisessä produktiossa. Tutkin miten Tuckmanin teoria pätee ryhmässämme, jossa ei ole varsinaista johtajaa. Mallinnos on tehty ryhmistä, joissa on ryhmänvetäjä tai ohjaaja. Jaottelen ilmiöt, jotka mielestäni sopivat kulloisenkin vaiheen alle.

4.1 Minä itse! – muotoutumisvaihe

Ensimmäisessä ryhmän muotoutumisvaiheessa (forming), vuorovaikutussuhteita testataan, etsitään sopivia kanssakäymisen muotoja ja rajoja, itse ilmaisussa ollaan varovaisia ja sovinnaisia. Vähitellen ryhmä koetaan turvallisena ja erityisen hyvänä. Muotoutumisvaiheeseen mallinnoksen mukaan liittyy ahdistusta, koska tilanne on outo ja on suurempi riippuvuus ohjaajasta.⁴⁵

Tunnistan monet ilmiöt meidän alkutaipaleelta, jotka liittyvät muotoutumisvaiheeseen. Etsimme sopivaa tapaa toimia ryhmässä ja miten työnjako toteutetaan. Olimme työskennelleet jo koulussa yhdessä, joten varsinaista outoutta ei ollut toimintamme aloituksessa. Toimiminen ilman varsinaista vetäjää oli kuitenkin haastavaa ja jännittävää alussa.

⁴⁴ Ryhmäilmiö, Jauhiainen ja Eskola, 1994, 93

⁴⁵ Ryhmän luovuus ja kehitysehdot, Niemistö, 1999, 160

Kuten jo aikaisemmin mainitsin ryhmän alusta lähtien on ollut selvää, että haluamme tehdä asioita itse. On ollut tärkeää irrottautua jostain suuresta ja luoda jotain omaa yhdessä. Halu tarjota jotain raikasta teatteriin tulijoille. Samaa kehitystä voi huomata koko Suomen teatterikentällä.

”Monen uuden ryhmittymän motiivina on teatterin tekemisen lisäksi - tai jopa ennen muuta - keskustelu, jakaminen, työmetodin kehittäminen ja yhteenkuuluminen”⁴⁶

Omassa ryhmässä toimiminen on tuntunut meistä hyvältä tavalta toteuttaa omia haluja ja kehittää itseään. Itse koen, että pääsen kokeilemaan itsestäni uusia puolia ryhmässä, joka tukee omaa kehitystäni.

”Ohjaajana Nuora on ollut yksi mielenkiintoisimmista kentistä, koska olen harvoin päässyt ohjaamaan niin ammattitaitoisia näyttelijöitä ja toisaalta vinksahantunut sukupuolijakaumamme on myös osoittautunut hyvin mielenkiintoiseksi tekijäksi työskennellessäni ohjaajana.”⁴⁷

Oma ryhmä on myös paikka, jossa saa kokeilla uusia asioita ja kehittää omaa osaamistaan niin kuin ohjenuorassammekin sanotaan. Turvallisessa ja tutussa porukassa on helpompi sukeltaa osaamisalueille, jotka eivät ole ennestään niin tuttuja itselleen. Mielestäni teatterintekijän on tärkeää pyrkiä löytämään uusia työtapoja itsestään.

”Oma teatteriryhmä mahdollistaa myös työnkierron eli sen, että voi toimia eri rooleissa (tuottaja-käsikirjoittaja-ohjaaja-näyttelijä).”⁴⁸

Kuten Minna mainitsee työnkierto mahdollistuu hyvin omassa ryhmässä ja se on ollut myös lähtökohta ryhmämme perustamisesta lähtien. Jokaisella meistä on varmasti oma vahvuusalueemme, kuka on ohjannut enemmän, kuka näytellyt tai vetänyt draamatyöpajoja. Turvallinen ryhmä avaa uudet mahdollisuudet kehittyä taiteentekijänä, koska on lupa kokeilla. Olemme puhuneet yhdessä siitä miten hieno tällainen mahdollisuus on. Haluamme tukea toisiamme tässä sukelluksessa ”tuntemattomaan.” Jos ajattelee tätä mahdollisuutta nuoren teatterintekijän kannalta, se on valtava. Mahdollistaa itselleen aika ja paikka kokeilla ja soveltaa omaa osaamistaan.

⁴⁶ Näytöksen paikka: suomalaisen teatterin vuosi 2007, 7, Kaisa Korhosen artikkeli

⁴⁷ Puodinketo 16.6

⁴⁸ Partanen 23.6

Kiire on vallitseva olotila lähes kaikessa mitä ympärillä tapahtuu. Myös kova paine tuloksellisuuteen vallitsee yhteiskunnassamme. Heti pitäisi olla valmista ja tavoitella hyviä tuloksia. Onnistuminen näillä mittareilla on kova tavoite. Oma ryhmä mahdollistaa paikan ja ajan, jossa voi kokeilla ja antaa tilaa epäonnistumisille. Tottakai ympäröivän maailman rytmi vaikuttaa myös omiin työskentely oloihimme. Yritämme kuitenkin pitää huolta, että kiire ei määrittäisi meidän työskentelytahtiamme liikaa.

Työroolien kierto mahdollistaa vieraampien työroolien kokeilun ja myös vastuun jakamisen ryhmässä. Ohjaajan, tuottajan, käsikirjoittajan ja esiintyjän vastuu on myös erilaista ryhmässä. Olemme ryhmämme kanssa vielä vaiheessa, jossa etsimme tapaa miten työroolit ryhmässämme kiertävät. Olemme olleet tähän astisissa esityksissämme kaikki voimakkaasti läsnä jokaisessa eri työvaiheessa. Siinä on hyvät ja huonot puolensa. Ensimmäisen produktioimme käsikirjoituksen kokosimme yhdessä ja Lassi toimi ohjaajana. Yhteisen käsikirjoitusprosessin myötä ohjaajan ja esiintyjän raja-aita oli häilyvä. Koska meillä ei ollut kokemusta vielä ryhmänä, esiintyjät alkoivat vaikuttamaan liaksi myös ohjausprosessiin. *K.O.T.O-* esitys toteutettiin kokonaan ryhmälähtöisesti ilman varsinaista ohjaajaa. Kokonaisuuden hahmottaminen tuntui ajoittain hankalalta ilman ulkopuolista silmää.

Jokaisella meistä on oma näkemyksemme elämään, olemmehan kuusi erillistä ihmistä. Tietysti meillä on myös näkemys siitä millaisena ymmärrämme taiteen ja teatterin tekemisen. Mielestäni on oleellista pohtia taiteellisia lähtökohtiamme ja peilata sitä koko ryhmämme toiminnan kannalta. Meillä on näkemys yhteisestä ryhmästä, mutta myös näkemys myös omasta teatterin tekemisen tavasta.

Itse koen teatterin vahvasti ryhmätyönä. Työtapa, jossa saa olla vuorovaikutteisessa suhteessa toisen ihmisten kanssa. Teatterissa itselleni tärkeää on myös se, että saan toteuttaa itseäni kokonaisvaltaisesti, en vain yhtä tai kahta aluetta itsestäni. Haluan tehdä kunnianhimoista teatteritaidetta, kokeilla ja haastaa itseni sekä koko ryhmän.

"Teatterin tekeminen on minulle tapa kommunidoida maailman kanssa. Se on ihmisten kanssa toimimista, keino hahmottaa kokonaisuuksia. Väline, jolla voi

tuoda esille asioita. Teatteri on kädenojennus, älähdys, kysymys, tuki ja turvapaikka.⁴⁹

Näin määritteli Leena oman näkemyksensä teatterin tekemisestä. Vastauksesta ilmenee miten kokonaisvaltainen asia teatteri on. Se on ihmisten kanssa toimimista ja maailman hahmottamista, mutta myös väline jolla voi nostaa tärkeitä asioita esille. Itse koen, että teatterilla on tärkeä tehtävä välittää ihmisille kuvia tästä ajasta. Mahdollisuus peilata ja samaistua. Ihmisenä oleminen ja ihmisyyys on vahvasti läsnä tehdessä teatteria.

”Tapa viettää aikaa. Tutkia ihmisenä olemista maailmassa. Saada näkymätön näkyväksi. Teatterin tekeminen on minulle eräänlaista pysähtymistä. Leikkiä.⁵⁰

Teatterin tekemisen voi siis ajatella kokonaisvaltaisena ihmisyyden tutkimusmatkana. Työskennellessämme teatterintekijöinä olemme läsnä mielestäni kokonaisina persoonina erilailla kun monissa muissa töissä. Minna pohtii konkreettisemmalla tasolla miten teatteria voi tehdä hyvinkin laajalla alueella.

”Lasken monet asiat teatterin piiriin aina mitä häröimmästä performanssista organisaatioiden kehittämistä palveleviin teatterimenetelmiin. Ja jossain siinä välissä leijuu esim. kaikki kasvatus- ja sosiaaliolla tehtävä draama. Eli uskon, että teatteria voidaan tehdä hyvin erilaisista lähtökohdista ja hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin.⁵¹

Kuten jo itse johdatoluvussa mainitsin teatterin tekeminen on minulle mitä suurimmassa määrin ryhmätyötä. Kaikista vastuksista huokui sama ajatus, jokainen puki sen tietysti omanlaiseensa muotoon. Ryhmätyön lisäksi seuraavista kommenteista nousee esiin sana prosessi. Prosessi on matka, joka kulketaan aina teatteria tehdessä, olkoon muoto tai tapa mikä tahansa. Ryhmätyö on prosessia.

”Ryhmätyönä. Teatteri on ollut minulle aina ryhmätyötä. Se on prosessi, johon tarvitaan paljon ihmisiä.⁵²

”Ymmärrän teatterin tekemisen ryhmätyönä. Lisäksi näen tekemisen prosessina, jossa matka on yhtä tärkeä kuin päämääräkin.⁵³

⁴⁹ Urrio 15.6

⁵⁰ Pelltoniemi 18.6

⁵¹ Partanen 23.6

⁵² Puodinketo 16.6

⁵³ Partanen 23.6

4.2 Minä ja muut – kuohuntavaihe

Kuohuntavaihe (storming) on ryhmän testailu vaihe. Uskalletaan sanoa omat henkilökohtaiset mielipiteet ääneen, välien selvittelyt ja konfliktit ovat ilmassa.⁵⁴ Karkeasti voi sanoa, että ryhmämme toinen produktio *K.O.T.O*- puisto, joka heräsi eloon oli oivallinen kuohuntavaihe. Tiukka aikataulu ja ääriolosuhteet ruokkivat konflikteja. Produktiossa oli suuria haasteita ryhmämme kannalta.

Oman mielipiteensä esiin tuominen ei aina ole helppoa, kun ryhmä on täynnä kunnianhimoisia taiteilijapersoonia. Välillä täytyy pitää meteliä itsestään.⁵⁵ Kun ollaan samaa mieltä omien mielipiteiden ilmaiseminen on helppoa, mutta mitä sitten kun ei olla. *K.O.T.O* –esityksen harjoitusvaiheessa oli paljon haastavia elementtejä. Produktion aloitus ei ollut ihanteellisin.

Laura oli tehnyt enemmän hommia minuun ja Leenaan verrattuna. Työnjako ei ollut ollut alussa onnistunutta. Meillä oli koko porukan kanssa hieman käynnistymisvaikeuksia. Tuli hetki, jolloin turhautuminen purskahti esille. Ja kävimme vakavan keskustelun miten etenemme esityksen kanssa. Oli hyvä purkaa auki väärinkäsityksiä ja vääriä kuvitelmia. Laura oli kokenut, että emme ole tosissamme esityksen kanssa. Asia ei tietenkään ollut niin, mutta koska asioiden hoito oli olosuhteidenkin takia keskittynyt Lauraan, oli ymmärrettävää, että Laura koki asian niin. Oli todella hyvä, että saimme puhuttua asian auki ja tarkistettua vastuunkanto ja sitoutumiskysymyksiä.

Miettiessäni omaa suhtautumistani omien mielipiteiden esiin tuomiseen *K.O.T.O* on varmasti ollut eräänlainen vedenjakaja. Muistan kamppailleeni paljon turhautumiseni kanssa ja jaoin sitä mielestäni myös muille. Harjoitusprosessi oli haastava harjoitellessamme usein vesisateessa ilman tietoa, että mitä tässä kohtauksessa varsinaisesti tapahtuu. Joskus meni hermo varmasti meillä kaikilla. Tämän projektin

⁵⁴ Ryhmäilmiö, Jauhiainen ja Eskola, 1994, 93

⁵⁵ Urrio 15.6

myötä opin ainakin itse tuomaan eriäviä mielipiteitä esiin, mutta myös luottamaan että ryhmä kantaa vaikka olemme välillä eri mieltä.

4.3 Me! –normienluomisvaihe

Normienluomisvaiheessa (norming) konfliktien selvittelyjen jälkeen syntyy yhteenkuuluvuuden tunne. Ryhmäkokonaisuutta halutaan pitää yllä. Luodaan yhteisiä tavoitteita ja toimintanormeja.⁵⁶ Vahva normien luomisvaihe meidän ryhmällä oli, kun päätimme ottaa askeleen rekisteröitymiseen eli yhdistyksen perustamiseen. Halusimme luoda toiminnallemme pohjan. Toiminnan jatkuvuus ja vastuukysymykset voidaan myös nähdä normien luomisvaiheena. Toiminnan jatkuvuus nousikin esille muutamissa haastatteluvastauksissa. Yksi produktio on helppo saada aikaiseksi, mutta mitä sitten kun toimintaa halutaan jatkaa.

”Toiminnan pitkäjänteisyys on iso haaste uudelle ryhmälle. Mikä tahansa joukko saa aikaan yhden tai muutaman tuotannon, mutta toiminnan jatkuvuus vaatii sitoutumista ryhmäläisiltä.”⁵⁷

Kuten Leena vastauksessaan sanoo sitoutuminen on avainasemassa. Kun sitoutuu pitkäaikaiseen ryhmään, se tarkoittaa että täytyy pystyä antamaan omaa aikaansa ja työpanostaan kyseiselle ryhmälle. Aikaisemmin mainittu muiden töiden tekeminen tekee tarpeellisen sitoutumisen haastavaksi ryhmän toiminnassa.

Sitoutumisen myötä tulee myös vastuuta. Vastuuta, jota täytyy oppia jakamaan ryhmässä. Itselleni vastuunjakaminen on ollut yksin suurin haaste ryhmämme toiminnassa. Välillä suuri vastuu on kallistunut liikaa yhden tai yksien ihmisten harteille. Silloin on syntynyt eriarvoisuuden tunnetta. Osa ottaa mielellään enemmän vastuuta, osa taas ei. Tasapainoisen vastuunjakamisen löytäminen on haastavaa, mutta siihen kannattaa panostaa ryhmän toimivuuden takia.

”Että, jokaiselle on oma siivu kakusta, josta pitää huolen. On myös pidettävä huolta siitä, että palat/osat vaihtuvat, ettei yksi joudu vuodesta ja produktiosta toiseen kantamaan suurempaa vastuuta.”⁵⁸

⁵⁶ Ryhmäilmiö, Jauhiainen ja Eskola 1994, 93

⁵⁷ Urrio 15.6

⁵⁸ Urrio 15.6

Vastuunjakamiskysymyksessä ihmisten täytyy miettiä myös omia taipumuksiaan suhteessa vastuunottamiseen. Oletko ihminen, joka aina haalii kaiken vastuun itselleen? Vai kultaisen keskittien kulkija-teen, jos joku sanoo? Vai kenties vetäytyjä tyyppiä? Roolia vastuunkantajina kannattaa myös vaihdella.

"Vastuuta ja myös tuottoja jaetaan niille, jotka pystyvät laittamaan toimintaan eniten aikaansa ja voimavarojaan."⁵⁹

Olen samaa mieltä, jos joku on ryhmän ulkopuolella kovin työllistetty ja toinen ei on enemmän kuin järkevää jakaa vastuuta vähemmän työllistetyille. Toisaalta jossain vaiheessa mielestäni ryhmän täytyy pyrkiä jakamaan vastuuta vielä tasaisemmin koko ryhmälle.

4.4 Me toimimme! – toteuttamisvaihe

Toteuttamisvaiheeseen (performing) on vaihe, jolloin ryhmästä on tullut toimiva kokonaisuus. Ryhmäläiset ovat oppineet ratkaisemaan ryhmän sisäiset ongelmat ja keskinäiset suhteet tukevat yhdessä toimimista.⁶⁰ Toiminnassamme voi nähdä paljon asioita, jotka liittyvät toteuttamisvaiheeseen. Olemme miettineet rooli- ja työnjakoa ryhmässämme pidemmälle, ajankäyttöä, sitoutumisastetta, taloudellista puolta, byrokratian hoitamista. Eli pyrimme ratkaisemaan ryhmän sisäisiä ongelmia yhdessä, roolit joustavat ja otamme vastuuta toiminnastamme. Jaan toteuttamisvaiheeseen liittyvät ilmiöt neljään osaan: henkinen, fyysinen, taloudellinen ja byrokratia.

Henkinen eli "voitaisko tehdä tää toisin?"

On ollut hienoa huomata, että prosessia ja työtapoja on mahdollista kehittää ryhmän sisällä. Kuten Pieta Koskenniemi Devising kirjassaan kuvailee:

⁵⁹ Partanen 23.6

⁶⁰ Ryhmän luovuus ja kehitysehdot, Niemistö, 1999, 160

”Prosessoivaa työskentelyä voi myös harjoitella. [...] Yksinkertainen nyrkkisääntö on hakeutua sellaisten ihmisten kanssa yhteen, joihin luottaa ja joiden ajatukset vetävät puoleensa.”⁶¹

Tällä hetkellä harjoitusvaiheessa olevassa ”SYVÄT RIVIT- kolmieräinen Suomi-ilottelu” esityksen teossa kokeilemme jälleen uutta työroolijakoa. Halusimme pyrkiä jakamaan vastuuta uudella tavalla niin ettei se kuormittaisi liikaa muutamia ihmisiä. Olemme jakautuneet erilaisiin tiimeihin. Jokaisella on käytännössä kaksi roolia. Esiintyjä-dramaturgi, ohjaaja-dramaturgi, esiintyjä-visualisti, esiintyjä-muusikko. Olemme keränneet materiaalia workshoppeilla, jossa jokainen ryhmäläinen on vuorollaan vetovastuussa. Workshoppien jälkeen työstämme materiaalia yhdessä esityskokonaisuudeksi, jonka jälkeen dramaturgiatiimi työstää esityskäsikirjoituksen lopulliseen muotoonsa.

Työmetodi on jälleen kokeilu, jonka toimivuudesta saamme tuloksia esitysprosessin aikana ja sen jälkeen. Olemme jo kesken harjoitusprosessin huomanneet parannettavaa harjoitusprosessin kulussa ja tehneet lennossa muutoksia työskentelyymme. Emme olleet sopineet tarkasti milloin saa heitellä vapaasti ideoita ja milloin saa olla kriittinen. Hankausta harjoitustilanteisiin tuli tästä syystä. Päätimme sopia tarkemmin milloin on ideointivaihe ja milloin olemme kyseenalaistajan hattupäässä. Tästä huomaa, että olemme kehittyneet ryhmänä sekä devising-työtavan käyttäjinä. Osaamme tunnistaa kitkakohdat työskentelyprosessin keskellä ja etsiä sekä kokeilla toimivampia ratkaisuja. Oma ryhmä mahdollistaa tämän kaltaisen kokeilun mihin muualla ei olisi mahdollisuutta. Voimme usean esityksen aikana kokeilla ja etsiä parasta työtapaa meidän ryhmällemme.

Fyysinen eli ”Kuinka paljon aikaa meillä on käytössä?”

Ryhmän toiminnan kannalta ja sen yhteisen hengen luojana sitoutumisaste on tärkeä. Nuoran toiminta on yksi osa elämäämme, mutta kuinka iso, se on kiinni meistä. On tärkeää, että kaikki haluavat tehdä parhaansa ja raivata tilaa toiminnallemme.

⁶¹ Osallistava teatteri Devising ja muita merkityksiä, Koskenniemi 2007, 58

”Haasteellisinta on ollut löytää ryhmän rytmi; kuka ideoi ja milloin, mistä aloitetaan ja milloin, koska tehdään seuraava juttu ja missä. Minkälainen on työrytmi, harjoitusajat, esitysjankohdat ja ”sitoutuneisuusaste”.”⁶²

Vaikka kaikki tiedostamme sen, että meillä on monia muita asioita meneillään samaan aikaan. Osalla päätoiminen opiskelu, osalla työ, kuitenkin nämä seikat aiheuttavat vaikeuksia ja hammasten kiristelyä meidän teatterimme toimintaan. Käytännön asiat vievät paljon aikaa varsinaisesta taiteellisesta työstä, kun aika on kortilla. Uskon, että vuosien myötä tähän asiaan joudumme kiinnittämään yhä enemmän huomiota mielekkään työskentelyn saavuttamiseksi. Halu on kova olla ryhmänä, mutta se vaatii tekoja myös käytännön tasolla. Aikaa on nipistettävä myös muista elämän osa-alueista.

Taloudellinen eli ”mistä rahaa?”

Taiteella ei elä. Lause, jota viljellään useissa keskusteluissa teatterikentän ulkopuolella. Kaupunginteatterit, julkisen avun piirissäkin olevat teatterit painivat jatkuvasti raha- ja tuottavuuspulasta saati sitten vapaat ja lainsuojattomat ammattiteatteriryhmät. Avustukset ja apurahojen varat ovat niukassa ja niiden saamiseen voi mennä monta vuotta. Apuraha tai tuki on myös usein niin pieni, että se yksin ei riitä teatterin pyörittämiseen. Omassa ryhmässä tämä realiteetti oli alusta asti selvää. Monella meistä on vielä koulu kesken ja muita töitä on pakko tehdä, sillä Nuora ei ole vielä siinä asemassa, että elättäisimme sillä itsemme täysin.

”Suurena haasteena on mielestäni työ- ja harrastuskentän rajapinnassa toimiminen. Tarkoittaen sitä, että ryhmän jäsenet haluaisivat ryhmän produktioista palkkaa, mutta ryhmästä on vaikeaa tehdä pää toimeentulon lähdettä monestakin syystä. Ensiksikin ryhmän jäsenillä ei riitä aikaa päätoimiselle työskentelylle, sillä tuloja on haettava myös muualta.”⁶³

Olemme puhuneet asiasta ja kaikilla on saman suuntaisia ajatuksia vaiheestamme. Tilanne on nyt tämä, että emme pysty vielä panostamaan täysillä toimintaamme, kun elämän realiteetit painavat päälle. Kuten olen jo aikaisemminkin maininnut jossain vaiheessa se rohkea veto täytyy tehdä ja ainakin joidenkin täytyy alkaa panostamaan enemmän ryhmämme toimintaan, sillä muuten toiminta alkaa junnaamaan paikallaan eikä kehity.

⁶² Peltoniemi 18.6

⁶³ Partanen 23.6

Olemme puhuneet varsinkin viimeisen produktion jälkeen, että emme halua työskennellä enää täysin ilman palkkaa Nuoran riveissä. Tämä vaatii meiltä paljon ponnistelua, panostusta apurahahakemuksiin ja muun tuen hakemiseen. Tämä askel on kuitenkin otettava, jotta jossain vaiheessa toimintamme muuttuisi harrastuksesta varsinaiseksi työksi. Apurahojen saaminen ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, jonka me juuri uusimman produktiomme myötä karvaasti koimme. Olimme hakeneet apurahoja kahdesta paikkaa, mutta emme saaneet rahaa kummastakaan. Apuraha, jota emme saaneet olisi kattanut kaikki tila-, palkka- ja markkinointikulut. Tulimme päätöksen eteen että tehdäänkö juttu vaikka rahaa ei tulisi. Jälleen päädyimme tekemään produktion. Sen verran kova into meille on tehdä. Realiteetti on tietysti se, että kaikki tekevät varsinaisen leipätyönsä muualla. Rahan puuttuminen sai aikaan myös sen, että tilan hankinta nousi ongelmallisemmaksi. Jouduimme loppuvaiheessa siirtämään ensi-illan toukokuulta elokuulle, koska huokea tilaratkaisu löytyi elokuulta. Ilman raskasta tuotantokoneistoa tämän kaltainen ratkaisu oli mahdollinen.

Suomessa produktiokohtaisiin apurahoihin liittyy myös ajallinen haaste. Apurahoja on haettava paljon ennen kuin tietää edes mistä esitystä on tekemässä, jotta produktioilla olisi alusta asti rahoitus. Sisältöä on mahdotonta tietää 1,5 vuotta etukäteen.⁶⁴ Allekirjoitan huomion täydellisesti. Me olemme hakeneet apurahoja mielikuvitusesityksille. Tämä on haastavaa, sillä on vaikeaa tehdä selkeä ja hyvä apurahahakemus, jos ei ole selvillä mitä oikeastaan teemme. Varsinkin devising-työtavalla tehty esitys saa lopullisen sisältönsä hyvinkin loppuvaiheessa.

Emme todellakaan ole ainoita, jotka painivat vapaalla kentällä saman rahoitusongelmien kanssa. On enemmän sääntö kuin poikkeus, että rahaa ei aina tule. Freelancerina vapaalla kentällä toimiva ohjaaja-dramaturgi Pauliina Hulkko sanoo näin:

”On se raskasta. Olen usein lähtenyt tekemään esityksiä ilman pennin jeniä, täysriskillä. Koen nuo tilanteet törkeinä. [---] Millään muulla alalla moinen ei tulisi kuuloonkaan.”⁶⁵

⁶⁴ Näytös vailla loppua 2005. Annukka Ruuskasen artikkeli Tuhat rautaa tulella, 160

⁶⁵ Näytös vailla loppua 2005. Annukka Ruuskasen artikkeli Tuhat rautaa tulella, 160

Täytyy sanoa, että välillä tuntuu epärealulta. On surkukupaisaa, että leipääntyneet laitostatterinäyttelijät raahautuvat työpaikkaansa toteuttamaan jonkun toisen ideaa, kun me taas teemme työtä puhtaasta intohimosta ja kunnianhimosta teatteritaiteeseen – ilman palkkaa. Karkea yleistys, mutta mielestäni tässä on keskustelun paikka, kun mietitään teatterikentän rahoitusta kansallisella tasolla.

Byrokratia eli ”miten täytän veroilmoituksen?”

Kuva 5. Esittävän taiteen kehittämissyhdystys Nuora ry. perustamiskokous 30.4.2009
Kuvassa: Laura Peltoniemi ja Suvi Eskola. Kuvaaja: Leena Urrio 2009.

Ryhmästämme tuli yhdistys, jonka myötä toimintaamme on tullut uusi taso. Yhdistys asioiden hoitaminen vaatii pitkäjänteisyyttä ja hyviä perslihakksia. Toimintaan tottuneet teatterintekijät saattavat ahdistuvat korkeammalta matematiikalta tuntuvan byrokratian edessä.

”Perustaminen itsessään on verrattain raskas ja monimutkainen prosessi, etenkin silloin, kun jokainen ryhmän jäsen ei ole vastaavanlaisessa synnytystoimenpiteessä ollut. Rekisteröityminen ja organisoituminen vaatii paljon pöydän ääressä istumista ja byrokratian kanssa painimista.”⁶⁶

Haasteelliselta on todella tuntunut yhdistykseen liittyvä paperirumba. Nyt pitää olla viralliset dokumentit monesta päätöksestä ryhmän sisällä. Varsinkin raha-liikenne on tuottanut meille suuria haasteita. Yhdistyksen perustamisen myötä saimme Y-tunnuksen, jotta keikoista laskuttaminen helpottuisi. Kävimme kysymässä verotoimistosta, miten raha-asiat pikkuruisessa yhdistyksessämme hoidamme. Verotoimiston täti sanoi suurin piirtein, että meidän ei tarvitse välittää mistään, kun pyöritellään vielä muutamia tuhansia. Koska olemme kaikki untuvikkoja yhdistyksen perustamisessa, verotoimiston tädin sanaan me luotimme ja maksoimme palkkioita ilman pakollisia palkkakuluja. Tammikuussa postikuukusta tupsahti veroilmoitus, joka pitäisi täyttää, nyt on sormi suussa kaikilla. Hämmennystä lisää, että varmaa tietoa tai selkeitä pelisääntöjä ei ole. Varsinkin tuntuu, että meidän kaltaisen pieneen esittävän taiteen yhdistyksen raha-asioiden hoitoon kukaan ei osaa sanoa mitään. Yhdistystoiminnan käsikirjakin sanoo näin:

”Kaikissa yhdistyksissä pitäisi tulisi olla ainakin sen verran teitoa yhdistyksen verotuksesta, että tiedetään milloin on kysyttävä neuvoa asiantuntijalta. Vähänkään epäselvissä tapauksissa on siis syytä kääntyä asiantuntijan puoleen tai käydä katsomassa verohallinnon sivuja internetissä. [---] Tällainen ohje ei kuitenkaan sido verottajaa ja jälkiverot ovat mahdollisia, vaikka yhdistys olisikin toiminut näiden saamiensa ohjeiden mukaisesti.”⁶⁷

Jos yhdistystoimintaan opastava teos sanoo näin, on meillä todellinen haaste edessämme. Jossain vaiheessa, kun toimintamme toivottavasti laajenee, jonkun täytyy todella ryhtyä ottamaan vastuuta yhdistysasioiden hoitamisesta. Jonkun meistä täytyy siis ryhtyä osa-alueelle, joka ei ole todellakaan tuttu. Uskon kuitenkin, että kun tahtoa riittää, niin jollakin on myös halua selättää byrokratia. Olemme jo nyt yhdessä puhuneet, että pyytäisimme yhdistysasioista tietävän henkilön puhumaan kanssamme.

”Byrokratia ei varmaan koskaan seläty muulla, kun hihat käärimällä ja opettelemalla.”⁶⁸

⁶⁶ Puodinketo 16.6

⁶⁷ Yhdistötoiminnan käsikirja 2007, Kari Loimu, 173

⁶⁸ Puodinketo 16.6

4.5 Nuoran oma vaihe

Tuckmanin mallinnoksessa voi nähdä monia yhtymäkohtia ryhmämme toiminnassa ja rakentumisessa. Voikin sanoa, että pääpiirteittäin oma toimintamme mukailee mallinnoksen kulkua. Kuitenkin näen myös, että emme etene ryhmänä näin lineaarisesti kuin mallinnos esittää. Kritiikkiä onkin annettu mallinnokselle, koska ryhmät ovat erilaisia: avoimia, suljettuja, työ, terapia, vapaa-ajan ryhmiä, ja niiden kehitys voi olla erilainen.⁶⁹

Ryhmämme kokoonpano on vaihdellut hieman produktioiden myötä. Ensimmäisessä *"Onko se nyt sopivaa?"*-esityksessä oli mukana Leena, Laura, Lassi ja minä itse. Minna toimi tuottajana. Toisessa *K.O.T.O-* produktiossa olivat mukana Leena, Laura, minä sekä tuottajina Minna ja Lauri. Tulevassa produktiossa mukana on Laura, Minna, Lassi, Minä sekä vierailija Mikko Peltoniemi. Tuottajana toimii Lauri sekä Mikko ja dramaturgisena silmänä Leena.

Vaikka olemme olleet melkein samalla kokoonpanolla alkuajoista lähtien, on ryhmän kehitys ollut erilaista varmasti eri ihmisillä. Tuottajan roolissa olevat ihmiset eivät ole osallistuneet aktiiviseen harjoitusprosessiin, joten he eivät ole olleet esiintyjäporukan kehityskaaressa. Minä, Leena ja Laura olemme työskennelleet eniten yhdessä ryhmässämme, kun taas Minna on ensimmäistä kertaa esityksen taiteellisessa työryhmässä eikä tuottajan roolissa. Kehityskaari on varmasti erilainen, jos kaikki ryhmämme jäsenet olisivat olleet jokaisessa produktiossa aktiivisesti mukana. Ryhmämme koostuu eri tavalla mukana olevista ihmisistä, joten ryhmän yhteinen kehityskaari ei mielestäni voi mennä täysin mallinnoksen mukaan. Osa meistä on käynyt jo kuohuntavaiheen läpi, mutta en usko, että kaikki ovat.

Vanhassa ryhmässä voi myös ilmetä jälleen alkamisvaiheen piirteitä.⁷⁰ Näin minäkin näen. Mielestäni nämä vaiheet vuorottelevat ryhmäprosessissa, vaikka ryhmä olisikin jo viimeisessä toteuttamisvaiheessa siinä voi olla merkkejä kuohuntavaiheesta ja

⁶⁹ Ryhmän luovuus ja kehitysehdot, Niemistö, 1999, 166

⁷⁰ Ryhmäilmiö, Jauhiainen ja Eskola, 1994, 95

normienluomisvaiheesta. Meidän ryhmästä tunnistan ainakin monia eri vaiheiden piirteitä tällä hetkellä. Voisiko ollakin niin, että kun ryhmä on viimeisessä vaiheessa siinä ilmenee kaikkia kehitysvaiheen piirteitä ajoittain. Normeja ja parhaita työtapoja haemme koko ajan ja sopivaa kuohumista tarvitaan mielestäni ainakin taiteen tekemisessä aina.

Mielenkiintoista on myös se, että ryhmässämme on tulevassa produktiossa vierailija Mikko Peltoniemi, joka tulee esiintymään teokseen. Hän ei ole ollut materiaalinkeruu vaiheessa mukana ja tuli kesken dramaturgiaprosessin mukaan. Hän on kuitenkin solahtanut muutamien harjoitusten perusteella hyvin ryhmäämme. Mikko on Lauran veli, ja hän on oli edellisessä *K.O.T.O-*esityksessä rumpalina, joten hän ei ole täysi Nuoraummikko. Mikko on tehnyt teatteria lapsesta asti, mutta ei omaa samaa koulutustaustaa kuin me muut. Tähän mennessä en ole huomannut mitään eroavaisuutta eri koulutustaustan takia. Kaikki on mennyt hienosti ja Mikko on solahtanut kuin veitsi voihin. Eräissä treeneissä hän tosin totesi: "Onko tälle työtavalle ominaista se, että lopputuloksesta ei ole juuri tietoa?" Me vastasimme että on.

Alussa esitin kysymyksen eroaako ryhmäprosessi, kun ryhmässämme ei ole varsinaista johtajaa. Kuten jo aluksi totesin ryhmämme kehitys noudattaa suurinpiirtein mallinnoksen linjaa ilman johtajaa tai ei. Pohtiessani johtajuutta huomasin, että kysymys ei ole aivan yksioikoinen. Vaikka ryhmässämme ei ole varsinasta yhtä johtajaa, otamme vetäjän roolin vuorotellen. Ryhmässä on siis osittain aina joku joka johtaa tilannetta. Meneillään olevassa harjoitusprosessissa kaikki vetivät yhden työpajan, Minna vetää dramaturgia vaihetta ja Lassi ottaa ohjaket ohjausvaiheessa. Yksittäisissäkin harjoituksissa vetovastuu saattaa vaihdella. Joku alkaakin vielä tilannetta eteenpäin voimakkaammin. Ilman johtajaa toimiminen ei siis tarkoita täysin johtajuuden olemassaolemattomuutta. Se on olemassa jokaisella ryhmäläisellä, vuorotellen ja lomittain.

Haluan antaa vielä äänen ryhmälleni. Missä vaiheessa ryhmä näkee itsensä olevan? Haastattelukysymyksenä oli miten näet ryhmämme tilanteen nyt. Peilaan vastausta Tuckmanin mallinnokseen.

Lauri: "tilanteemme on kovin lähtökuopissa, missä kukin jäsen etsii omaa paikkaansa ja rooliaan ryhmässä. Samoin monet muut kiireet, kuten koulu ja muut työt vievät paljon aikaa Nuoran yhteisetä ajasta. Mikä on vain luonnollista.

Mutta uskon, että yhteisesti sopimalla. Myös nuoralle löytyy aikaa kunkin kalenterista.”

Laura: ”Paljon puhetta, vähän toimintaa.”

Lassi: ”Olemme suuren äärellä. Kunhan vain aika ja voimavarat riittävät saattaa nuorasta tulla vaikka mitä. Tällä hetkellä haemme kaikki paikkaamme ryhmässä ja maailmassa, koska Nuora ei ole se ykkösasia ymmärrettävistä syistä, on kaikki vielä kovin epävarmaa.”

Leena: ”Ryhmämme järjestäytyy, hahmottaa itseään. Tiirailee tulevaisuuteen ja tutkailemme menneisyyttä. Luodaan sääntöjä ja suuntaviivoja.”

Minna: ”Olen ylpeä siiteä, että olemme ottaneet järjestäytyneitä askeleita ja perustaneet yhdistyksen. Järjestäytymisen myötä ryhmämme on ikään kuin uudessa alussa, kun moni asia täytyy ratkaista ja keskustella tietoisemmin. Olemme mielestäni siinä visionrakennusvaiheessa. Ensimmäinen yhteinen iso produktio varmasti näyttää taas yhteisiä uusia suuntaviivoja.”

Vastauksista mielestäni paistaa normienluomisvaihe ja toteuttamisvaihe. Normienluomisvaiheeseen kuuluu yhteisten toimintamallien luonti ja tavoitteiden asettaminen. Lähes jokaisen vastaus sivuaa jollain tavalla ryhmässämme tapahtuvaa järjestäytymistä ja uuden hahmottamista. Toteuttamisvaiheeseen liittyy taas se, että vastauksissa on ratkaisuehdotuksia miten kohtaamme uudet haasteet. Esitin kysymykset lähes vuosi sitten, joten jos nyt kysyisin saman kysymyksen vastaukset olisivat varmasti hieman erilaisia. Olemme tehneet jo paljon suunnitelmia tulevaisuuteen, mutta paljon on vielä myöskin avoinna.

5 TULEVAISUUS

Kuva 6. "K.O.T.O- puisto, joka heräsi eloon" esityksen harjoituskuva. Kuvassa: Leena Urrio. Kuvaaaja: Suvi Eskola 2008.

Pienien teatteriryhmien taival ei ole aina auvoinen. Muutamia produktioita on helppo tehdä peräkkäin, mutta miten pidempi jatkumo? Yhteinen tulevaisuus? Haluan lopuksi pohtia ryhmämme tulevaisuutta eteenpäin. Mitä haasteita kohtaamme tulevaisuudessa ja missä ryhmä näkee itsensä viiden vuoden päästä?

Haastatteluista nousi esiin eri tyyppisiä haasteita, mutta myös samansuuntaisia ajatuksia siitä mitä meidän kannattaa ottaa huomioon toiminnassamme. Vastausten tarkastelun helpottamiseksi laadin karkean jaottelun; jaoin haasteet ulkoa tuleviin ja sisältä tuleviin haasteisiin. Tottakai haasteet ovat välillä osittain sisäisiä ja osittain ulkoisia, koen kuitenkin että tämä jaoittelu on mielekäs.

5.1 Ulkoiset haasteet

- aikataulutus, muut työt, tunnetuksi tekeminen, toiminnan jatkuvuus, organisaatio

Ryhmän eri vaiheita avatessani pohdin jo kysymyksiä aikataulutuksesta, organisaation pyörittämisestä sekä toiminnan jatkuvuudesta. Ne ovat asioita, joiden eteen meidän pitää tehdä töitä edelleen tulevaisuudessa, jotta ryhmämme toimii tasapainoisesti ja mahdollisimman sulavasti.

Tunnetuksi tekeminen on seikka, jota meidän pitää tarkastella myös toimintamme edetessä. Meidän kaltaiselle pienelle ryhmälle on haastavaa löytää tiensä potentiaalisten katsojien luo ja saavuttaa jalansijaa teatterikentällä. Se on kuitenkin elinehto, jos haluamme pysyä pinnalla teatteriryhmänä.

”Uuden asian myyminen ihmisille on aina haasteellista. Sitten, jos ryhmä saadaan osaksi ja näkyväksi osaksi esim. Lahtelaista kaupunkikulttuuria, tilanne esitysten suhteen muuttuu todella paljon.”⁷¹

Työtä, työtä ja vielä kerran työtä. Sitä vaatii se, että saamme tunnettavuutta Lahdessa ja Päijät-Hämeessä. Toimintamme etsii vielä uomiaan ja toimivinta muotoaan. Tällä hetkellä päätoimintamme on esitysten tekeminen. Olemme myös valmiudessa tekemään erilaisia työpajoja sekä meillä on oma lauluyhtye Nuotta. Koska kukaan meistä ei vielä täysin painoisesti pysty panostamaan toimintaamme, markkinointipuoli jää puolitiehen. Nettisivuilla olevat esittelyt eivät tuo tulosta, jos kukaan ei tiedä, että meillä on hienot nettisivut.

Emme kuitenkaan ole enää täysin pimennossa, olemme tehneet kaksi iso produktioa ja kolmas tulossa. Lisäksi olemme näkyneet pienemmällä keikkatoillämme Lahden katukuvassa. Tuottajamme Lauri Keskiväli ideoi ajatuksen, että Nuora voisi laatia oman mediataktiikan.⁷² Mielestäni tämä on hyvä idea, kun sen aika on kypsä. Meillä on ryhmälähtöinen tapa tehdä, teemme esityksiä paikkoihin, jossa niitä ei aina nähdä,

⁷¹ Keskiväli 2.6

⁷² Keskiväli 2.6

osaamisemme on hyvin monipuolista esittävän taiteen saralla. Nämä ovat asioita, jotka voisi paremmin ottaa huomioon meitä markkinoidessamme tulevaisuudessa.

5.2 Sisäiset haasteet

- tilaa itselle ja muille toimia, ryhmädynamiikka, ryhmän rytmi, taiteellinen linja

Taiteellisten päätösten tekeminen yhdessä nousi esille haastatteluvastauksista. Haastavaksi koettiin taiteellisten linjojen vetäminen yhteistuumiin. Ryhmä, jossa ei ole taiteellista johtajaa on tekijöidensä näköinen ryhmä. Yhteiset päätökset ovat välillä hankalia toteuttaa.

”Yhteinen sävel voi taiteellisissa päätöksissä olla usein hukassa, ihmiset haluavat kaikki tehdä juuri tiettyjä asioita ja sen sellaista.”⁷³

”Samoin välillä on hankala vetää selkeitä taiteellisia linjoja, sillä ryhmän sisällä olevat jäsenet ovat tasavertaisia keskenään.”⁷⁴

Taiteellinen linjaveto on haastavaa, kun yhdessä on kuusi erilaista teatterintekijää omine haluineen ja toiveineen. Vaatii pitkäjänteisyyttä ja tahtoa saavuttaa yhteinen linja, johon kaikki ovat tyytyväisiä. Tämä onkin suuri asia, johon varmasti tartumme lähitulevaisuudessa. Taiteellisen linjan tai näkemyksen löytäminen ei ole helppoa eikä se tapahdu yhdessä yössä. Yhdessä täytyy pakertaa ja tunnustella, pohtia ja puhista.

”Ryhmässä on otettava muut huomioon, välillä on joustettava ja suostuttava kompromisseihin. Välillä täytyy pitää meteliä itsestään, ettei jäisi muiden taiteilija persoonien jalkoihin. On otettava tilaa omille näkemyksille, mutta hyväksyttävä myös muiden näkemykset.”⁷⁵

Taiteellisen työskentelyn linjavetoihin liittyy myös toiminnan suuntaaminen ja suunnitteleminen. Yhdessä tulisi pohtia yhteisiä linjavetoja ja mihin tässä olemme nyt menossa. Ilman selkeitä suuntaviivoja toiminta käy raskaaksi kaikille.

⁷³ Puodinketo 16.6

⁷⁴ Keskiväli 2.6

⁷⁵ Urrio 15.6

”Toiminnan suunnitteleminen ja suuntaaminen on tärkeää, täytyy määrittää mitä halutaan tehdä ja mihin. Kaikille joka paikkaan- meininki saattaa aiheuttaa runsauden pulan, josta ei loppujen lopuksi synny yhtään mitään.”⁷⁶

Toiminnan suuntaaminen ja suunnittelemien on hankalaa, jos selkeää taiteellista linjaa ei ole. Olemme kuitenkin toimintasuunnitelmaan määrittäneet muutamia reunaehtoja joiden sisällä toimimme.

Ryhmädynamiikka on ilmiö, joka on välähdellyt läpi koko pohdintani teatteriryhmästämmme. Ilmiö, joka lävistää kaiken mitä teatteriryhmässä teemme.

”Ryhmän jäsenten välillä vaikuttavat monenlaiset voimat ja tunteet. Jäsenten toisiinsa kodistamat tunteet ja teot saattavat olla tietoisia tai harkittuja, mutta myös ”tahattomia”, aivan kuin vahingossa ilmestyneitä. Kaikkia tekoja ei edes huomata, ja tunteetkin ovat joskus niin epämääräisiä, ettei niistä osaa sanoa, onko kyseessä tunne vai olotila. Nämä eloisat ja usein vaikeasti tavoitettavat ryhmäilmiöt kertovat ryhmän sisäisistä voimista, dynamiikasta.”⁷⁷

Ryhmässä tapahtuva liikehdintä vaikuttaa siis toimintaamme ja tekemiseemme koko ajan. Sen läsnäolosta on hyvä olla tietoinen. Onneksi meillä on koulutuksemme kautta erinomainen lähtökohta kun ryhmädynamiikasta puhutaan. Vaikka olemme tietoisia asiasta, emme ole sen ulkopuolelle. Ryhmämme sisällä tapahtuu koko ajan halujen, toiveiden, hyväksytyksi tulemisen liikehdintää.

”Tselleni haastelliseksi olen kokenut ryhmän sisäisen dynamiikan varsinkin ensimmäistä produktiota tehdessämme –koin useasti olevani ryhmän ulkopuolella ideoideni/ ihmisytyeni kanssa.”⁷⁸

Olen itse myös kokenut erilaisia tunteita ryhmässä suhteessa muihin ja itseeni. Lauran mainitsema ensimmäinen produktiomme oli kaikilta osin kokeilua ja hämmennyksen tilaa. Itse muistan, että olin lähen koko produktion sitä mieltä, että kaikki muut ovat parempia kuin minä. Koin kovia itsetunto-ongelmia. Ensimmäisen produktion aikana meillä ei ollut työkaluja purkaa ryhmän sisäisiä tunteita. Ne myös pidettiin visusti piilossa. Kun muutaman vuoden kuluttua yhdessä asiasta puhuimme, huomasimme , että monella oli ollut sisäisiä demoneja esitystä tehdessämme. Kun puhuimme omista

⁷⁶ Urrio 15.6

⁷⁷ Ryhmän luovuus ja kehitysehdot, Niemistö, 1999, 17

⁷⁸ Peltoniemi 18.6

kokemuksistamme, totesimme myös sen, että suuret sisäiset pohdinnat vaikuttivat toimiimme ryhmässä. Tytöt olivat aistineet suuren epävarmuuteni.

Aina kuitenkin toisten ajatuksia ei voi lukea. Silloin vanha klisee ääneen puhumisesta pitää hyvin paikkansa. Jos joku kismittää, sano se ääneen. Vaikka olemmekin oppineet puhumaan ja tunnistamaan kitkakohtia, opittavaa meillä on paljon. Onneksi on koko elämä aikaa oppia. Olemme teatteriryhmämme kanssa vielä alkutaipaleella, joten kaikkia eteen tulevia haasteita emme vielä edes tiedä kuten Minna asian luonnehtii:

*"Tähän kysymykseen vastaaminen on vaikeaa, sillä ryhmä on monelle jäsenelleen ensimmäinen oman alan ammattimaisesti toimiva ryhmä ja sen vuoksi varmasti joiltakin virheiltä ei edes voida välttyä."*⁷⁹

5.3 Viiden vuoden päästä

Tilanteemme viiden vuoden päästä on varmasti erilainen. Paljon asioita ehtii tapahtua siinä ajassa. Millaiset lähtökohdat meillä on olla yhdessä vielä viiden vuoden päästä? Taiteellinen näkemys on mielestäni yksi tärkeä seikka, joka pitää yhdessä vaikeistakin ajoista huolimatta. Haastattelukysymykseni sisälsivät kysymyksen taiteellisista lähtökohdista. Osa käsitteli ryhmämme lähtökohtia osa henkilökohtaisia lähtökohtiaan. Olin hyvin mielissäni, sillä ryhmän yhteisiä taiteellisia lähtökohtia pohtineet ajattelivat hyvin samansuuntaisesti ryhmämme ponnistuslaudasta tulevaisuuteen. Devising-työtapa nähdään vahvana osana toimintaamme, mutta myös muunlaiset esitykset nähdään mahdollisina. Taiteellinen vapaus tai anarkia on läsnä vahvasti vastauksissa.

*"Tällä hetkellä näen ryhmämme tuottamassa enemmän devising-esityksiä kuin valmiita tekstejä. Jotenkin näen ryhmän tuottavan pääasiassa omaa ja uutta materiaalia kiinnostavista ja ajankohtaisistakin aiheista."*⁸⁰

*"Kannatan taiteellista demokratiaa. En usko, että Nuorasta ikinä muodostuu yhden tekijän näköinen ryhmä. Yhdessä olemme suurempi kuin kukaan meistä yksi. Haluan pitää yllä tietynlaista taiteellista anarkiaa, että uskallettaisiin edelleen hullutella ja tehdä ns. mahdottomia esityksiä, kuten K.O.T.O. tavallaan oli."*⁸¹

⁷⁹ Partanen 23.6

⁸⁰ Partanen 23.6

⁸¹ Urrio 15.6

"Lähtökohtana voisi pitää taiteellisen vapauden. Nuora voi toteuttaa monenlaisia esityksiä. Esitykset voivat olla työpajoja, prosessidraama, interaktiivinen esitys (jota K.O.T.O jo olikin) tai sitten aivan perineinen teatteri esitys."⁸²

Kuitenkin taiteellista lähtökohtaa ei ole aina niin yksinkertaista selventää. Kysymys on suuri pohdittavaksi. Omia henkilökohtaisia lähtökohtia taiteen tekemiseen pohtineet ryhmäläiset eivät aina tarkasti hahmottaneet omia näkökulmiaan.

"Huomaan lähes poikkeuksetta, että karvani nousevat pystyyn, kun tarvitsee ruveta puhumaan taiteesta ja siitä millainen näkökulma itselläni siihen on."⁸³

"En hahmota taiteellisia lähtökohtiani/kriteerejäni. Teen sellaisia asioita, jotka kiinnostavat minua/joista sytyt, ja se saattaa tapahtua ihan minkä tahansa aiheen äärellä."⁸⁴

En usko, että taiteellisten lähtökohtien tietäminen täysin on aina tarpeellista. Koen, että ryhmässämme on yhteinen taiteellinen näkökanta, joka kannattelee. Välillä on kuitenkin hetkeksi hyvä pysähtyä ja pohtia omia lähtökohtiaan taiteen tekemiseen. Mitkä asiat liikuttavat minua? Mitä haluan sanoa? Kuitenkaan liika pureskelu ei ole hyväksi. Puheista ja pohdinnasta pitää siirtyä myös toimintaan.

Miltä Nuoran tulevaisuus näyttää viiden vuoden päästä? Sitähän me emme voi varmuudella tietää, mutta ajatuksia ja haaveita tulevaisuudelle on. Itse näen ryhmämme olevan aktiivinen osa Lahden teatterielämää. Muutoksia jäsenistössä on tapahtunut ja toimintamme on vakiintunut. Mikä on ryhmämme yhteinen visio tulevaisuudesta viiden vuoden päästä?

Viiden vuoden päästä Nuora on olemassa tehden esityksiä kausittain joskus enemmän ja joskus vähemmän.⁸⁵ Ryhmä on hitsautunut yhteen kannustavaksi työryhmäksi, joka tuottaa esityksiä saannöllisin väliajoin ja muutama pennonen kolahtaa taskunpohjalle.⁸⁶ Ryhmälle on kehittynyt oma toimintatapa ja sen myötä tekeminen on antoisampaa kaikille.⁸⁷ Olemme vakiinnuttaneet paikkamme lainsuojattomana teatteriryhmänä

⁸² Keski-äli 2.6

⁸³ Puodinketo 16.6

⁸⁴ Peltoniemi 18.6

⁸⁵ Urrio 15.6.09

⁸⁶ Peltoniemi 18.6.09

⁸⁷ Keski-äli 2.6.09

valmistaen mahtavia esityksiä ja rikastamme soveltavalla teatteritoiminnallamme Etelä-Suomen näivettynyttä teatterikenttää.⁸⁸ Haasteita on ollut, kun olemme tasapainoilleet Nuoran ja muiden velvoitteiden välillä. Ryhmään on otettu uusia jäseniä liikkumavaran mahdollistamiseksi. Esittävän taiteen kehittäminen on otettu vakavasti ja sitä toteutetaan kiihkeästi. Olemme saaneet tunnettavuutemme myötä yhtiökumppaneita ja meillä on kansainvälistä toimintaa. Lisäksi olemme syventyneet ystävinä.⁸⁹

Näyttää mahtipontiselta, mutta en hetkeäkään usko, etteikö suurin osa olisi saavutettavissa. Kaikki johtuu meistä, ja mitä me haluamme ryhmäämme panostaa. Kaikilla meillä on visio siitä, että ryhmämme on olemassa ja sen toiminta on mennyt roimasti eteenpäin. Siitä on hyvä ponnistaa eteenpäin yhdessä.

6 LOPUKSI

Sukeltaminen ryhmämme syövereihin on ollut innostavaa, haastavaa, antoisaa, oivaltavaa ja tarpeellista. Olen oivaltanut ryhmämme toiminnasta ja rakentumisesta uusia asioita. Meidänkin ryhmämme kehityksessä on nähtävillä kaava ja jatkumo, vaikka välillä tuntuu, että juoksemme pimeässä tunnelissa vailla päämäärää. Olemme luoneet ryhmällemme suuntaviivoja ja ottaneet askeleita eteenpäin. Kolme vuotta yhdessä, se on iso saavutus. Edessämme on vielä paljon haasteita, mutta uskon, että olemme valmiita ottamaan haasteet vastaan.

Alussa esitin näkökulman, että uskon tämän työn auttavan meitä tulevaisuudessa jäsentämään toimintaamme eri tavalla. Uskon niin edelleen, ainakin minulle tämä tutkimus on näyttänyt tarkemmin mitkä asiat meillä on parhaiten hallussa ja missä asioissa on eniten kehitettävää. On ollut myös hienoa huomata, että olemme onnistuneet yhteisen vision luomisessa. Olemme samoilla linjoilla siitä miltä toimintamme tulevaisuudessa voisi näyttää. Tämä kokonaisuus ryhmästämmme auttaa varmasti myös ihmisiä, jotka haluavat perustaa oman ryhmän. Mitä asioita kannattaa ottaa huomioon ja mitkä ovat mahdollisuudet omassa ryhmässä?

⁸⁸ Puodinketo 16.6.09

⁸⁹ Partanen 23.6.09

Vaikka ryhmässämme ei ole varsinaista johtajaa ja työskentelemme ryhmälähtöisellä työtavalla, ryhmämme kehitys noudattelee Tuckmanin luomaa kehityskaarta varsin orjallisesti. Samankaltaisia asioita on noussut ryhmässämme esille mallinnoksen kehitysvaiheiden mukaan. Näen kuitenkin, että ryhmässämme tapahtuu liikehdintää enemmän, kuin mallinnos kertoo. Vaiheet eivät ole näin selkeitä vaan etenevät päällekkäin ja lomittain. Hyvin toimivassa ryhmässäni mielestäni tarvitaan myös uusiutumista ja kyseenalaistamista aika ajoin.

”Hämmennys on askel kohti oivallusta” tokaisi Leena erään *K.O.T.O-*esityksen harjoituksen tiimellyksessä. Meistä se oli oivallisesti sanottu. Toiminnassammekin vallitsee usein suuri hämmennys: Miten tämä veroilmoitus täytetään? Onko meillä tarpeeksi harjoitusaikaa? Kuka ottaa pressikuvat? Entä lavastus? Olenko tarpeeksi hyvä? Tuleeko tämä ikinä valmiiksi? Nämä kaikki kysymykset ovat kuitenkin askel kohti oivallusta. Vielä me sen veroilmoituksen täytämme oikein ja harjoitusaikaa revitään vaikka nukutuista tunteista. Olemme tehneet hienoja esityksiä. Suuria oivalluksia on syntynyt suuresta hämmennyksestä.

Tulevaisuus näyttää mitä ryhmässämme tapahtuu. Tähän asti se on antanut meille paljon oppia, oivallusta ja haasteita. Tämä tutkimus on antanut minulle suurta luottamusta ryhmäämme. Olen hyvin ylpeä meistä. Tämä työ osoittaa miten olemme pienin askelin edenneet kohti yhteistä tavoitetta hyvin toimivasta ja tuotteliaasta teatteriryhmästä. Olemme edelleen sillä matkalla ja matka on toivottavasti pitkä ja antoisa. Lauran sanoin:

”Jos sä haluat tehdä tän, sä et tee sitä yksin. Me ollaan sun kanssa ja me ollaan vahvoja. Meillä ei ole mitään pelättävää, me saadaan kokeilla yhdessä, miten elämä meille näyttäytyy.”

Kuva 7. Nuoralaiset kuuden tunnin *"SYVÄT RIVIT- kolmieräinen Suomi-ilottelu"* esityksen harjoitusten jälkeen 10.4.2010 Lahdessa. Yläriivi: Lauri Keskiväli, Lassi Puodinketo. Alarivi: Suvi Eskola, Minna Partanen ja Laura Peltoniemi. Kuvasta puuttuu Leena Urrio. Kuvaaaja: Mikko Peltoniemi.

LÄHTEET

Painetut julkaisut:

Jauhiainen, Riitta – Eskola, Marjatta (toim.) 1993 Ryhmäilmiö. WSOY, Juva.

Korhonen, Kaisa – Tanskanen, Katri (toim.) 2005 Näytös vailla loppua - teatterin ja tanssin vuosi 2004. Like, Helsinki.

Korhonen, Kaisa - Lahtinen, Joonas (toim.) 2007 Näytöksen paikka - Suomalaisen teatterin vuosi 2007. Like, Helsinki.

Koskenniemi, Pieta 2007. Osallistava teatteri Devising ja muita merkellisyyksiä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Kukkonen, Aino – Paavolainen, Pentti 2004. Näyttämöllä - Teatterihistoriaa Suomesta. Werner Söderström Osakeyhtiö, Helsinki.

Lehtonen, Veli-Pekka 2008. Akseli Ensemble lopettaa. Helsingin Sanomat 6.10.

Loimu, Kari 2007. (3. uudistettu painos) yhdistystoiminnan käsikirja. WS Bookwell Oy, Juva.

Niemistö, Raimo (toim.) 1999. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tammer-paino, Tampere.

Väisänen, Tuula Ujuttautuminen yhteiskuntaan. Teatteri-lehti 1/2007

Verkkodokumentit:

Etelä-Suomen Sanomien internetsivut www.ess.fi (luettu 15.2.2010)

KiVa Koulu toimenpideohjelman internetsivut www.kivakoulu.fi (luettu 15.4.2010)

Kokkonen, Tuija - Loppi, Karla - Karjalainen, Anna-Mari (toim.) For free - Selvitys suomalaisen teatterin vapaasta kentästä. 2002

Lahden kaupunginteatterin internetsivut www.lahdenkaupunginteatteri.fi (luettu 4.2.2010)

Metropolia ammattikorkeakoulun internetsivut www.metropolia.fi (luettu 10.3.2010)

Opetushallituksen koulutusnetti internetsivut www.koulutusnetti.fi (luettu 11.3.2010)

Taidepanimon internetsivut www.taidepanimo.fi (luettu 23.3.2010)

Teatterin tiedotuskeskuksen internetsivut www.teatteri.org (luettu 11.3.2010)

Teatteri Nuoran internetsivut www.teatterinuora.com (luettu 4.2.2010)

Teatteri Vanhan Jukon internetsivut www.teatterivanhajuko.fi (luettu 4.2.2010)

Työ- ja elinkeinohallituksen verkkopalvelu ammattinetti www.ammattinetti.fi (luettu 11.3.2010)

Haastattelut:

Lauri Keskiväli 2.6.2009

Minna Partanen 23.6.2009

Laura Peltoniemi 18.6.2009

Lassi Puodinketo 16.6.2009

Leena Urrio 15.6.2009

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

1. Miksi olet halunnut lähteä mukaan teatteriryhmän perustamiseen?
2. Mitä haasteita näet oman teatteriryhmän perustamisessa tai siinä toimimisessa?
3. Miten näihin haasteisiin voi vastata?
4. Mitä haluat erityisesti tehdä itse?
5. Mitä mahdollisuuksia omassa teatteriryhmässä toimimisessa on?
6. Millaisia taiteellisia lähtökohtia haluat pitää yllä?
7. Millaisena ymmärrät teatterin tekemisen?
8. Miten näet oman koulutuksesi tukevan/rajoittavan omassa teatteriryhmässä toimimista?
9. Miten näet tilanteemme ryhmänä nyt?
entä viiden vuoden päästä?
10. Mikä on mielestäsi Teatteriryhmä Nuoran ohjenuora tai motto?

Liite 2. Teatteri Nuoran toiminta-ajatus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää esittävän taiteen toimintaa ja asemaa Etelä-Suomen alueella, sekä kehittää soveltavan teatterin työmuotoja ja ympäristöjä. Koska suurin osa jäsenistöstä on taustaltaan päijät-hämäläisiä, on toiminta suuntautunut Lahteen. Teatteri Nuora haluaa tarjota vaihtoehtoisia katsomiskokemuksia, monipuolistaa esittävän taiteen tarjontaa ja elävöittää kaupunkikulttuuria.

Teatteri Nuora antaa mahdollisuuden jokaisen jäsenen omaäänisyyden kehittämiseen. Jäsenistö koostuu viidestä teatteri-ilmaisun ohjaajasta (Metropolia AMK), sekä yhdestä kulttuurituottajasta (Seinäjoki AMK). Teatteri-ilmaisun ohjaajien yhteisen koulutustaustan vuoksi ammattikieli ja työskentelymuodot ovat kaikille tutut.

Pääosin ryhmän toiminta koostuu produktioista. Produktiot pyritään tekemään yhteisesti kiinnostavista aiheista tai tilaustyönä. Teatteri Nuoran jäsenten työnkuvat muotoutuvat produktiokohtaisesti. Tulevaisuudessa ryhmän toiminta voi käsittää myös koulutus- ja kurssitoimintaa.

Ajatuksena on tehdä taiteellisesti tasokasta, traditionaalisen teatterin raja-aitoja rikkovaa soveltavaa teatteria. Teatteri Nuoran toiminta perustuu ryhmälähtöisen työskentelyn ideologiaan: ryhmässä ei pyritä synnyttämään tähtiohjaajia tai tähtinäyttelijöitä, vaan nostamaan jokainen ryhmän jäsen esille omana itsenään, taiteellisen työn tekijänä. Jokainen ryhmän jäsen haluaa ja on motivoitunut löytämään ryhmätyön potentiaalin.

Teatteri Nuoran toiminta ei tähtää taloudelliseen voittoon. Teatterin tulee olla taloudellisesti ja poliittisesti sitoutumaton, jotta se voi itse päättää toiminnan suunnan ja menetelmät. Teatteri Nuora hakee produktiokohtaisesti apurahoja tai avustuksia.

Naisessa on joskus niin hankala elää

Teatteriryhmä Nuora aloitti toimintansa räväkällä vapaudenjulistuksella

TEATTERI

Viesti tulee selväksi lämpimästä lähtien. Taidepanimon kolmannen kerroksen teatteritalaan on ripustettu naisten pikkuhousuja, joiden välistä katsojan on pujoitettava päästäkseen teatteriryhmä Nuoran ensimmäiseen esitykseen.

Sama julistuksellinen sävy jatkuu Niveltämön lavalla. Nuoran nuoret naiset eivät pyytele anteeksi vaan ottavat nyt oman tilansa, räväkästi ja sivuilleen katsomatta.

Vajaan tunnin mittainen Onko se nyt sopivaa? Naista lavalla koostuu irrallisista fragmenteista, mutta kokonaisuus tuntuu siitä huolimatta ehjältä. Kyse on eräänlaisesta naisellisesta vapaudenjulistuksesta,

yriyksestä löytää oma identiteettinsä päälle vyöryvän sekamelskan keskeltä.

Mainio tulkinta

Taidepanimon pienessä muusassa sopessa nuorten naisten energia oli suorastaan käsin kosketeltavaa. Erityisen mielissäni olin Suvi Eskolan, Laura Peltoniemen ja Leena Urrion laulutaidoista ja Viljami Viipolan säveltämästä tunnelmalisesta musiikista.

Lassi Puodinkedon ohjaus omistuu nostamaan tekstin mukavasti irti kannattimiltaan. Esimerkiksi Laura Peltoniemen vihaisen naisen tulkinnalle antaa mukavasti lisäväimää se, että käteen pistetään viipilä, jolla Peltoniemi vatkaa

MIRVA ANJALA

Oikeilla naisilla on tissitkin, tietävät Laura Peltoniemi, Suvi Eskola ja Leena Urrio.

raivoisasti munnia samalla kun säiti kumppaniaan.

Kohtrausten välille muodostuu jopa selvä kaari: ulkopuolitämätömyyden tunne alkavat lapsuuden julmista prinsessa-leikin kauneusvinkkipaistoitaa naisten omiksi käytäytymismalleiksi.

Teksti ontuu paikoin

Tekstiä olisi kylä saanut hiea pidemmällekin. Koviin suurta juuta ei ole esimerkiksi siinä, että ositellaan kaikkia niitä tursesti sormella kaikkia niitä turhakkaita, joita markkinatous tyrkyttää naisille identiteettinä, pakollisina lisävarusteina.

Epänääräisen syytelyn ja moralisoinnin sijaan odotin

enemmän todellisia syitä sille, miksi mihiin turhakkisiin on pakko tarttua.

Miksi mihnuus ei tumnu mah-tuvan naiseuden raameihin? Mitä muuta siitä riittämättömyyden tunteesta seuraa kuin eläimellisistä raivoa? Mutta vaikka teksti ei kaikilta osin olisi-kaan tuore, esitititit ehdottomasti ovat. Pisteeet on annettava myös siitä, että näytelmä ei pyri tarkoitukselliseen shokeeraamiseen.

Toivottavasti tästä Helsingin Stadissa opiskelevasta poppoosta kuullaan Lahdessa vielä tämän jälkeenkin.

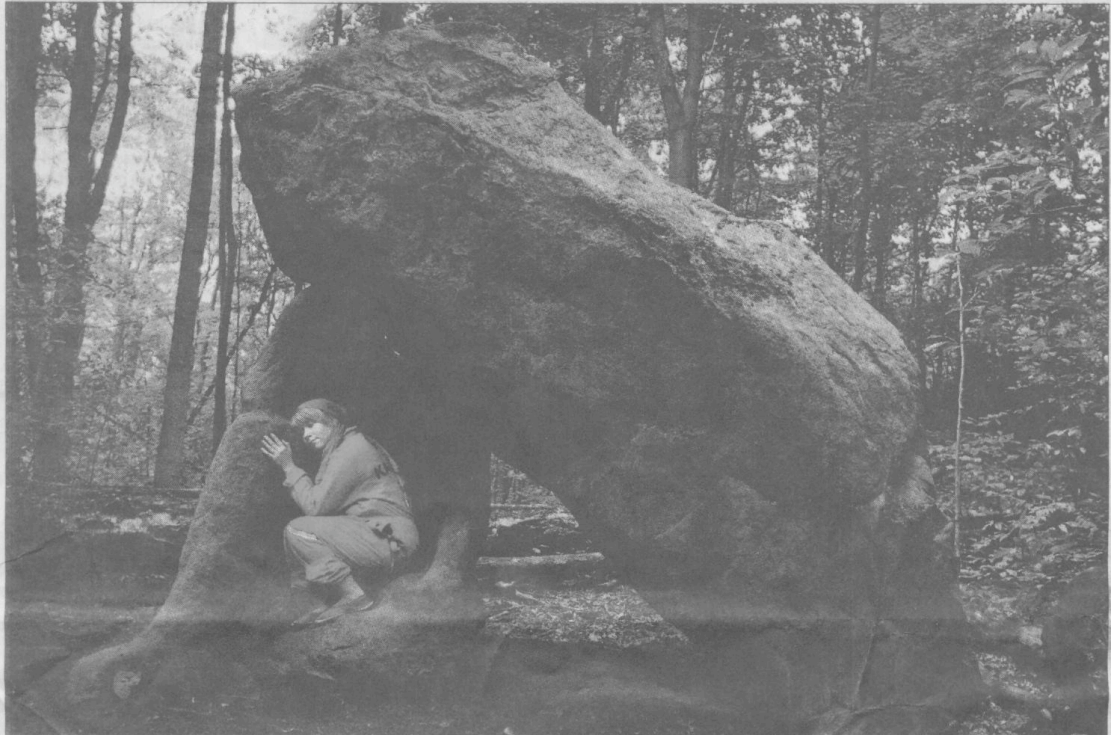
Ilkka Kuosmanen

Onko se nyt sopivaa? Naista lavalla. Teatteriryhmä Nuora Taidepanimon Niveltämössä 31.8. Ohjaus: Lassi Puodinketo. Käsikirjoitus: työryhmä. Puvut: Roosa Saarinen. Musiikki: Leena Urrio, Viljami Viipola ja työryhmä. Muusikko: Viljami Viipola. Roolissa: Suvi Eskola, Laura Peltoniemi, Leena Urrio.

2.9.07

Etlavi 24.8.08

ESS/JANI KERONEN

Leena Urjo käpertyy Tuki-patsaan suojiin, vaikka sylittelijä on hiljaista sorttia.

KOTO eli sekavia tarinoita Lanunpuiston patsaista

Näytelmä on häilyvä ja
pirstaleinen kokonaisuus

TEATTERI

Teatteriryhmä Nuora esittää kuun loppuun asti Lanunpuistossa performanssitaiteen keinoin toteutettuja vuoropuheluja kivipatsaiden kanssa. KOTO-nimeä kantava esitys on ryhmän toinen produktio.

Olavi Lanun taideteosten kautta esitetään yhteiskuntakritiikkiä niin toimimatonta joukkoliikennettä kuin lasten pilallehemmottelua kohtaan. Samalla kävellään reipas iltalenkki metsän siimeksessä.

KOTO-lyhenne tulee sanoista Kaupungin Omintakeisimpien Työntekijöiden Osasto. Eri patsaiden tarinat onkin kytket-

ty toisiinsa löyhällä pääjuonella, jossa seurataan oransseihin haalareihin pukeutuneiden työntekijöiden tavallista päivää.

Leena Urjo, Suvi Eskola ja Laura Peltoniemi kannattelevat kierrosta harteillaan ja hoitavat kukin lukuisia rooleja. Puolentoista tunnin kiertelyyn mahtuu kymmenen esitystä, joista osan toteuttaa koko ryhmä, osassa taas yksittäiset näyttelijät.

Lopputulokset sillisalaatti

Jotkin esitykset osuvat ajan hermoon napakalla yhteiskuntakritiikillään, kuten riiteleviä

vanhempiaan hillitsevä lapsi tai puhumattomuuden vuoksi näivettyvä parisuhde.

Paikoin taas huumori tai esityksen kärki tuntuvat perustuvan huutamiseen, juoksemiseen tai yliartikuloituun puheeseen. Lopputulokset on hyvien hetkien ja tulkitsemiskelvottomiksi abstrahoitujen performanssipätkien sillisalaatti.

Enemmän kuin ideoiden puute, tekijätiimiä tuntuu vaivanneen runsaudenpula, jossa ajatuksia ei ole hennottu karsia. Mukaan on haluttu niin huumoripätkää kuin vakavaakin asiaa, yksilöesityksiä ja koko ryhmän show'ta, yleisön kannustamista osaksi esitystä ja istuttamista paikoilleen pitkän tanssinumeron ajaksi.

Tuloksena on häilyvä ja pirstaleinen kokonaisuus, josta on

vaikea saada otetta. Yhtenäisen linja puuttuu, ja jotkin osiot tuntuvat selvästi täytepalloilta.

Kenties hieman kriittisempi suhtautuminen ja uskallus poistaa joukosta löysät hetket olisi tuottanut tuloksena napakan, tunnin mittaisen kokonaisuuden.

Hanna Nummila

Esitykset: 28.8, 29.8 ja 31.8 klo 19.
Lähtö Kariniemen parkkipaikan vierestä.

ess.fi

Kuuntele
Minna Partasen ja
Laura Peltoniemen haastattelu.
ess.fi/aaniarkisto